

KATEDRA POLITOLÓGIE
UNIVERZITA SV. CYRILA A METODA V TRNAVE

HLAS PRVOVOLIČA
Volebná štúdia prvovoličov Trnavského kraja
Viera Žúborová

Trnava 2010

OBSAH

Úvod

1. Prvovoliči a ich (ne) aktívna participácia

- 1.1 Demokracia a politika očami študentov
- 1.2 Európska identita prvovoličov

2. Politická orientácie študentov stredných škôl

3. Diskusia o politike

- 3.1 Diskusia o politike s rodičmi a priateľmi
- 3.2 Vedomosti prvovoličov o voľbe svojich rodičov

4. Sledovanie politických udalostí

5. Volebné správanie prvovoličov

- 5.1 Parlamentné voľby a volebné správanie voličov
- 5.2 Volebné správanie (prvo) voličov Trnavského kraja
- 5.3 Vplyv edukačného procesu na volebné správanie prvovoličov
- 5.4 Etnická dimenzia a jej vplyv na volebné správanie prvovoličov
- 5.5 Volebné správanie prvovoličov z pohľadu rodového zaradenia
- 5.6 Internet a volebné správanie prvovoličov

6. Prvovoliči a politické strany

- 6.1 Prvovoliči a výbere relevantnej politickej strany
- 6.2 Personalizácia politických strán u prvovoličov

Záver

Stručné závery výskumu

Odporúčania

Vybrané ukazovatele – metodické vysvetlivky

ÚVOD

V úvode priebežnej správy predkladám kľúčové výsledky výskumu zameraného na prvovoličov Trnavského kraja pred parlamentnými voľbami 2010, respektíve v období predvolebných kampaní. Hlavným zdrojom správy sú výsledky výskumu uskutočneného na výberovom súbore 348 respondentov. Pri výskume bola použitá dotazníková metóda na pôde 13 stredných škôl Trnavského kraja - - konkrétne v Trnave, Hlohovci, Skalici, Galante, Veľkom Mederi a Sereďi.

CIELE, METÓDY, VÝSKUM A JEHO ORGANIZÁCIA

Ciele výskumu

Výskum „Hlas prvovoličov“ je súčasťou projektu Volebná štúdia parlamentných volieb do NR SR 2010 Katedry politológie FF UCM v Trnave. Výskum je zameraný na poznávanie faktorov ovplyvňujúcich (ne) participáciu mladých ľudí na demokratickom fungovaní spoločnosti, vrátane volebného procesu. Prvá časť výskumu pozostávala z dotazníkového šetrenia, prostredníctvom ktorého boli oslovení študenti stredných škôl vo veku 18 – 21 rokov v Trnavskom kraji. Po obsahovej stránke bol kladený dôraz na tri špecifické okruhy, a to na skúmanie:

- A) študenta z pozície prvovoliča, kedy mali zhodnotiť faktory, subjekty alebo objekty vplyvajúce na ich (ne) aktívne právo voliť;
- B) študenta z pozície aktívneho účastníka na verejnom a politickom živote, kedy mali zhodnotiť svoj záujem o veci verejné, o fungovanie demokracie v krajine, ako aj vzťah k Európskej únii;
- C) študenta z pozície nasledovateľa (individuálnej osobnosti), kedy mali zhodnotiť, čo ich (ne)ovplyvňuje pri vytváraní politickej identity a identifikácie sa s danou stranou.

Štruktúra dotazníka je rozčlenená na 20 základných otázok (niektoré ešte obsahujú podotázky, ktoré pomáhajú preniknúť hlbšie do problematiky) a 7 identifikačných otázok. Dotazník je vnútorne rozdelený na:

- a) mapovanie a poznávanie subjektov ovplyvňujúcich formovanie politickej identity prvovoliča;
- b) mapovanie a poznávanie prostredia vplyvajúce na formovanie politickej identity;
- c) poznávanie názorov prvovoličov pri hodnotení jednotlivých politických subjektov v rámci politického a stranického systému, ich schopnosť hodnotenia na základe získaných informácií – ako základ aktívnej participácie – aktívneho občianstva;
- d) mapovanie a skúmanie rozdielov v rámci rodového zaradenia vo vzťahu k občianskej

- a politickej participácii;
- e) skúmanie celkovej spokojnosti prvovoliča so smerovaním a fungovaním našej spoločnosti, ako aj svojho vlastného života.

METODIKA VÝSKUMU

V danej správe sú zhrnuté výsledky výskumu, ktoré boli zozbierané a vyhodnotené na základe použitia kvantitatívnej metodiky výskumu s využitím techniky dotazníka.

Technika dotazovania bola realizovaná na súbore študentov stredných škôl Trnavského kraja vo veku 18 – 21 rokov, schopného vyjadrovať sa ku kľúčovej téme – voľby do Národnej Rady Slovenskej republiky 2010. Keďže sa jednalo o výskum mapujúci správanie prvovoličov v období volebných kampaní, zber informácií sa uskutočnil na rozhraní mesiacov máj – jún (18. máj – 8. jún 2010). Údaje spracovali študenti Katedry politológie FF UCM pod akademickým dohľadom a taktiež sa výsledné hodnoty podrobili dvojitej kontrole.

Dotazník bol koncipovaný Katedrou politologie a evropských študií UPOL v Olomouci a hlavným cieľom bolo zachovanie možnosti komparácie výsledkov výskumov v oboch krajoch – Trnavskom a Olomouckom kraji – ako aj možnosť komparácie s ostatnými výskumami zaoberajúcich sa danou problematikou.

ORGANIZÁCIA VÝSKUMU

Výskumný súbor študentov tvorilo 350 respondentov vo veku 18 – 21 rokov. Ide o náhodne zostavený výberový súbor, reprezentujúci 3 základné typy študentov vo vzťahu k trom základným typom stredných škôl – gymnáziá, stredné odborné školy – rozpočtové a príspevkové (ďalej len SOŠ-P a SOŠ-R). A to prvovoliči SOŠ-P v počte 140 respondentov, prvovoliči SOŠ-R v počte 124 respondentov a prvovoliči gymnázií v počte 84 respondentov. Výskum prebiehal na stredných školách v 5 zo 7 okresov Trnavského kraja – Dunajská Streda, Galanta, Trnava, Skalica a Hlohovec (podrobný zoznam výberového súboru načrtáva schéma č. 1).

Zber údajov uskutočnil riešiteľ projektu spolu s internými pedagógmi oslovených stredných škôl, ako aj so študentmi prvého bakalárskeho ročníka Katedry politológie. Výskum sa uskutočňoval predovšetkým na hodinách – občianska náuka v určenom období pred parlamentnými voľbami od 18. mája do 8. júna 2010. Výskum prezentuje výsledky prvej etapy práce na projekte. V druhej etape budú vyhodnocované výsledky potenciálnych voličov v období po parlamentných voľbách. Po kontrole a vyhodnovení zozbieraných dotazníkov bolo do výberovej vzorky študentov zaradených 348 respondentov.

Schéma č. 1: zloženie základného a výberového súboru

ZNAK	Výskumný súbor		Základný súbor	
	respondenti			
Gymnaziá	24,30%	84	23,50%	1492
Stredné odborné školy – rozpočtové	35,90%	124	31,40%	1995
Stredné odborné školy – príspevkové	40,60%	140	44,50%	2827
SPOLU	100,00%	345	100,00%	6340

ZNAK	Výskumný súbor		Základný súbor	
Muži	46,70%	161	44,40%	2815
Ženy	54,00%	187	55,60%	3525
SPOLU	100,00%	345	100,00%	6340

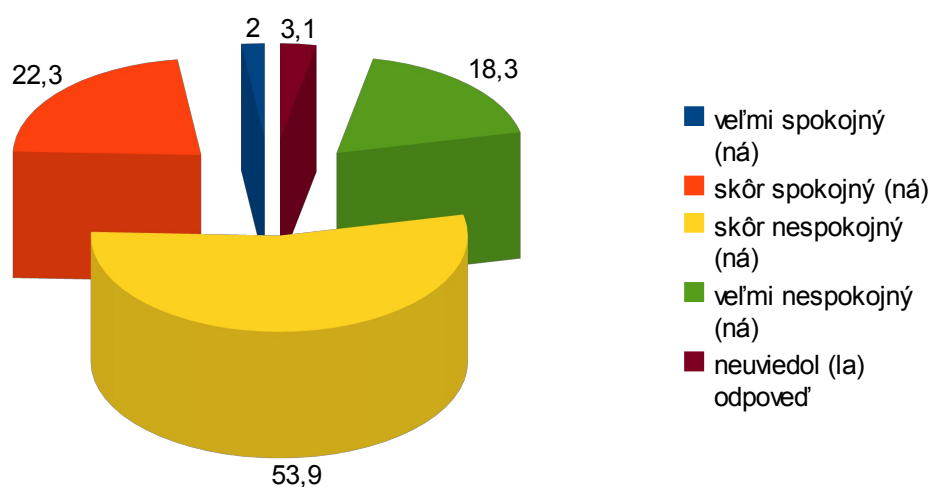
1. PRVOVOLIČI A (NE) AKTÍVNA PARTICIPÁCIA

1.1 Demokracia a politika očami študentov

Údaje o hodnotení (ne) spokojnosti s fungovaním demokracie v Slovenskej republike zaznamenali, že prvovoliči Trnavského kraja sú skôr nespokojní so súčasným stavom spoločenského a politického systému krajiny. Až 53,9 % respondentov vyjadrilo na otázku *Ste celkom spokojný/á s fungovaním demokracie v našej krajine?*, skôr nespokojnosť a 18,3 % veľkú nespokojnosť s fungovaním demokracie. V porovnaní s dotazovanými, ktorí vyjadrili skôr spokojnosť so smerovaním demokracie v krajine 22,3 % a veľkú spokojnosť 2%. Pri porovnaní postojov a názorov prvovoličov v rámci Slovenskej republiky, prvovoliči Trnavského kraja výrazným spôsobom nevybočujú z priemeru. Dokazuje to výskum KP FF UCM s názvom „Prvovoliči – študenti stredných a vysokých škôl a voľby do Európskeho parlamentu v roku 2009“, podľa ktorého sa až 59,3 % prvovoličov nezúčastnilo volieb do EP, pretože boli znechutení politickým vývojom Slovenska. Cieľom výskumu bolo predovšetkým zaznamenať (ne) orientáciu v termínoch volieb plánovaných v rokoch 2009 a 2010.

Výskum zaznamenal, že vo väčšej miere sú spokojní s fungovaním demokracie dotazovaní stredoškóľáci ako stredoškóľáčky. K možnosti „skôr spokojný (ná)“ sa priklonilo 27,2 % stredoškóľákov a len 18,7 % stredoškóľáčok. S možnosťou „veľmi spokojný (ná)“ sa stotožnilo 1,9 % stredoškóľákov a 2,1 % stredoškóľáčok. Negatívny postoj k fungovaniu demokracie v Slovenskej republike bol viditeľný vo väčšej miere u opytovaných stredoškóľáčok – 48,1 %.

Schéma č. 2 *Ste celkom spokojný/á s fungovaním demokracie v našej krajine?*

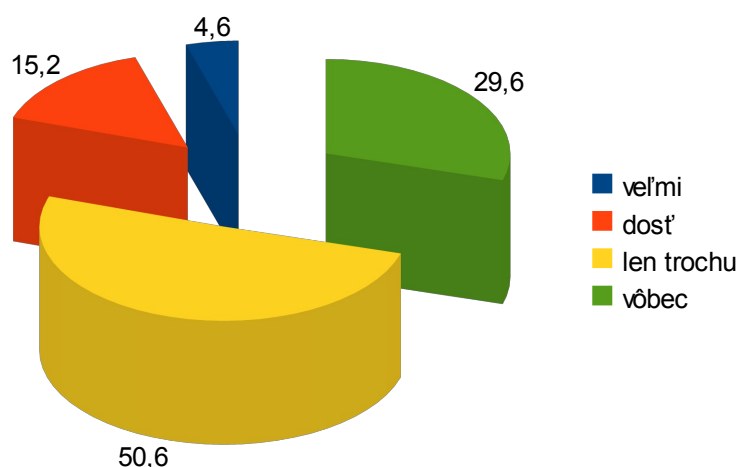

Pri porovnaní individuálnych postojov stredoškóľákov z rôznych typov škôl je veľmi spokojných s fungovaním demokracie v krajine 2,4 % gymnazistov, čo je najvyšší výsledok medzi stredoškóľákmi. Vo všeobecnosti prevláda však výrazná nespokojnosť. Gymnazisti možnosť „skôr nespokojný“ preferujú v 56%, študenti SOŠ-R v 53,2% a študenti SOŠ-P 53,6 %. Pri možnosti „veľmi nespokojný“ najvyššiu mieru vykazujú študenti SOŠ-P a to až v 20 %, oproti študentom SOŠ-R v 16,9 % a gymnazistom 17,9 %.

Výskum ďalej zaznamenal aj výrazný negatívny postoj k politike vo všeobecnosti. Až 50,6 % dotazovaných uviedlo na otázku *Do akej miery sa zaujímate o politiku? Zaujímate sa o ňu...*, že sa len o politiku zaujíma len málo a 29,6 %, že sa o politiku nezaujíma vôbec. Pri následnom porovnaní so študentmi, ktorí sa o politiku zaujímajú dost' (15,2 %) a veľmi (4,6 %), je to taktiež jasný odkaz slovenskej občianskej a politickej spoločnosti. Môžeme sa len domnievať, či daný negatívny odkaz tkvie v nedostatočnej informovanosti o politike a jej fungovaní, či všeobecnej apatii k nej, alebo skôr skutočnosť, že mladí ľudia si predstavujú svoj voľný čas úplne inak, ako sledovaním politických udalostí.

Porovnaním miery (ne) záujmu o politiku medzi stredoškóľáčkami a stredoškóľákmi výskum zaznamenal, že dotazovaní stredoškóľáci majú vyšší záujem o politiku. Pri komparácii ponúkaných možnosti, s ktorými sa stotožnili vo vzťahu k otázke „Do akej miery sa zaujímate o politiku?“, 6,3 % stredoškóľákov sa vo všeobecnosti zaujíma o politiku veľmi, oproti 2,7 % stredoškóľáčok. Možnosť „zaujímam sa o politiku dost'“ preferovalo až 23,4 % dotazovaných stredoškóľákov oproti 8,6 % stredoškóľáčok. Negatívny postoj, či nezáujem o politiku prejavilo 24,7 % stredoškóľákov a 33,7 % stredoškóľáčok.

Schéma č. 3: *Do akej miery sa zaujímate o politiku? Zaujímate sa o ňu...*

Zaujímavé zistenia vzišli pri vyhodnocovaní otázky, do akej miery sa stredoškóľáci –

prvovoliči zaujímajú o politiku. Až 4,3 % študentov SOŠ-P uviedlo, že sa o politiku zaujíma „veľmi“, oproti 4,8 % zo SOŠ-R a 4,8 % gymnazistov. Pozície sa vymenili pri ďalšej možnosti „dosť sa zaujímam o politiku“, ktorú preferovalo až 20,2 % gymnazistov, oproti 16,9 % študentov SOŠ-R a 10,7 % študentov SOŠ-P. Najvyššie zastúpenie preferovanej možnosti u stredoškólkov mala odpoveď „zaujímam sa o politiku len trochu“, ktorú uviedlo až 57,1 % gymnazistov, nasledovaných s výrazným odstupom študentmi SOŠ-P so 48,3% a študentmi SOŠ-R z 47,6%. Možnosť „vôbec“ sa nezaujímam o politiku preferuje podľa výsledkov výskumu 35,7 % študentov z SOŠ-P, 30,6 % študentov SOŠ-R a len 17,9 % gymnazistov.

Výskum potvrdil ostatné výsledky výskumov zaoberajúce sa participáciou a aktívnym občianstvom súčasnej mladej generácie prvovoličov, a to nielen v rámci Trnavského kraja. Potvrdil skutočnosť, že výsledky dosiahnuté dotazovaním prvovoličov v rámci stredných škôl Trnavského regiónu v nemalej miere zodpovedajú výsledkom na národnej úrovni. Dokazujú to aj výsledky výskumu KP FF UCM z roku 2009, ktorý zaznamenal pri dotazovaní prvovoličov, že stredoškólcovia sa v 3,6 % zaujímajú o politiku „veľmi“, v 32,5 % sa len zaujímajú. V celoslovenskom priemere skôr u nich prevláda nezáujem (16 %), či malý záujem (47,9 %).

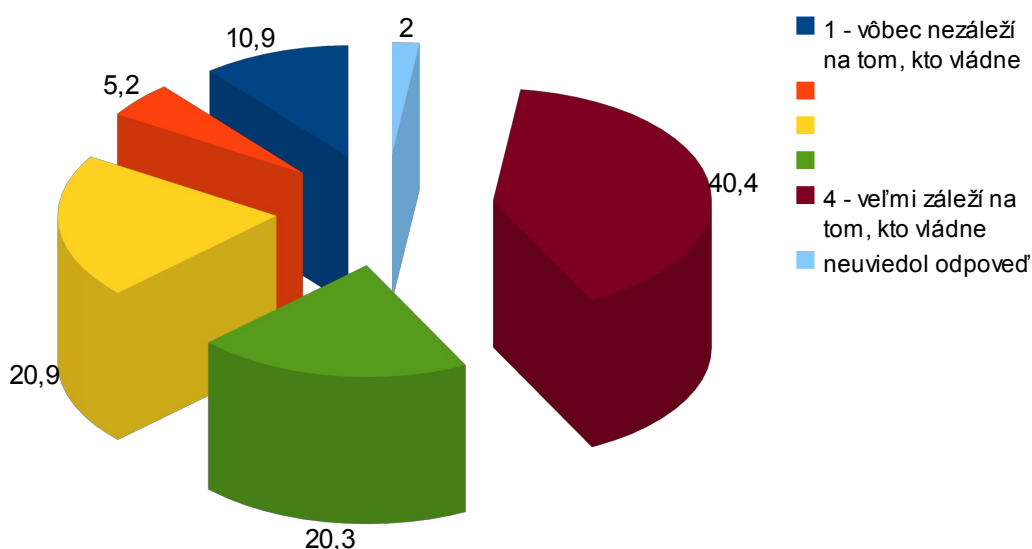
Apatia mladých ľudí k politike, politickým aktérom či smerom k spoločensko – politickej sfére je evidentná. Nespokojnosť mladých ľudí k vývoju demokracie, demokratickým princípom či k politike je v niektorých prípadoch až alarmujúca. Hodnotové a politické orientácie študentov tak reagujú na aktuálne problémy spoločnosti, avšak negatívnym spôsobom.

Výskum aj napriek negatívnym postojom prvovoličov ukázal, že sú si vedomí postavenia a vplyvu občana – voliča v politickom systéme, predovšetkým vo vzťahu k volebnému procesu. Pri otázke *Niektorí ľudia sa domnievajú, že vôbec nezáleží na tom, kto je pri moci. Ostatní si myslia, že na tom veľmi záleží*, uviedlo až 40,4 % respondentov, že veľmi záleží na tom, kto vládne a pri porovnaní s otázkou *Niektorí ľudia sa domnievajú, že aj napriek tomu, že ľudia volia akúkoľvek stranu, nezmení sa vôbec nič. Iní sa domnievajú, že to, koho volia, môže veľmi veľa vecí zmeniť*, 31,5 % uviedlo identickú odpoveď, že to, koho ľudia zvolia, môže veľmi veľa zmeniť. Z výsledkov výskumu možno oprávnené predpokladať, že prvovoliči si nielen uvedomujú silu volebného práva v rámci volebného procesu, ale taktiež, že aktívna participácia ich samotných môže prispieť k určitej zmene. Daný postoj pri monitorovaní výsledkov výskumu zastávajú vo väčšej miere dotazovaní stredoškólcovia. No pri porovnaní miery výberu jednotlivých možností, stredoškólcovia sa skôr uchýľujú do neutrálnej pozície pri dotazovaní a volia stred.

Pri analýze názorov na otázku, či (ne) záleží na tom, kto je momentálne pri moci, u stredoškólkov navštevujúcich rôzne typy škôl, výrazné rozdiely, a to predovšetkým pri

výbere, či stotožnení sa s odpoveďou, že *veľmi záleží na tom, kto je pri moci*, až 46,4 % študentov SOŠ-P preferovalo danú možnosť oproti 39,3 % gymnazistov a 34,7 % študentov SOŠ-R.

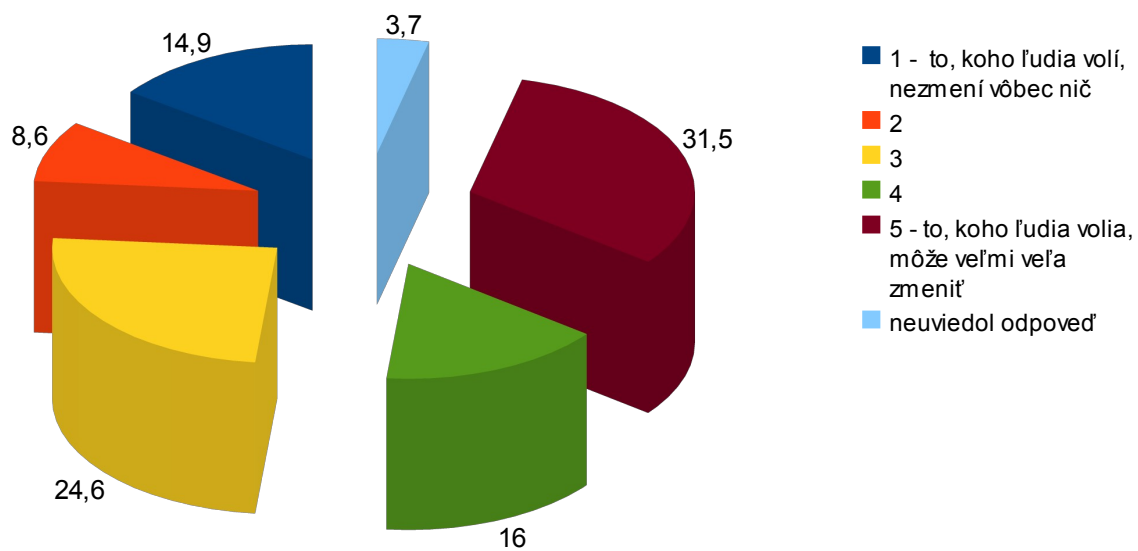
Schéma č. 4: Niektorí ľudia sa domnievajú, že vôbec nezáleží na tom, kto je pri moci. Ostatní si myslia, že na tom veľmi záleží. Pokiaľ by ste použili škálu, kde JEDEN znamená, že vôbec nezáleží na tom, kto je u moci a PÄŤ znamená, že na tom, kto je u moci veľmi záleží, kam by ste sa zaradili svoj názor?

Sledovaním obidvoch protipólov, ktoré boli ponúknuté na výber pri otázkach týkajúcich sa toho, do akej miery (ne) záleží, kto je pri moci a voľba akejkoľvek politickej strany (ne) zmení nič, sa zistilo, že najväčšia miera apatie bola viditeľná u študentov SOŠ-R, ktorí preferovali skôr škálu od 1 – 3. V rámci škály, kde „jeden znamená – koho ľudia volia, nezmení vôbec nič a päť – koho ľudia volia, môže veľa vecí zmeniť, sa študenti SOŠ-R zaradovali do neutrálnej pozície (27,4 %) oproti ostatným študentom (gymnazisti – 21,4% a študenti odborných škôl 15 %). Taktiež v nižšej miere zastávali názor, že to, koho ľudia volia môže zmeniť veľa vecí. K danej možnosti sa zaradilo len 23,7 % študentov SOŠ-R oproti 35 % študentom SOŠ-P a 38,1 % gymnazistom.

Avšak pri porovnaní miery apatie z pohľadu škály identickej pri otázke uvedenej vyššie, najväčšiu mieru apatie výskum nezaznamenal u študentov SOŠ-R, ako to bolo uvedené pri analýze spomínanej otázky. Vyššia miera apatie bolo pozorovateľná u študentov SOŠ-P, ktorí sa priklonili k odpovedi, „že vôbec nezáleží na tom, koho ľudia (z)volia, nezmení sa vôbec nič“ až v 21,4 % oproti gymnazistom v 11,9 % a študentom SOŠ-R v 9,7 %.

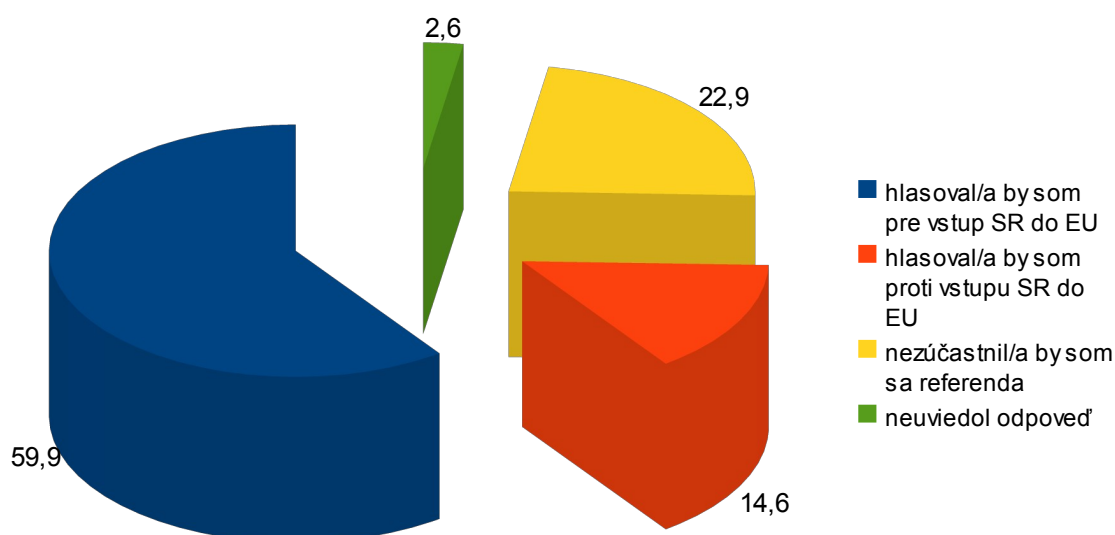
Schéma č. 5: Niektorí ľudia sa domnievajú, že aj napriek tomu, že ľudia volia akúkoľvek stranu, nezmení sa vôbec nič. Iní sa domnievajú, že to, koho volia, môže veľmi veľa vecí zmeniť. Pokiaľ by ste použili škálu, kde JEDEN znamená, že koho ľudia volia, nezmení vôbec nič, a PÄŤ znamená, že to koho volia, môže veľa vecí zmeniť, kam by ste sa zaradili svoj názor?

1.2 Európska identita študentov

Údaje o hodnotení (ne) spokojnosti prvovoličov s aktuálnou situáciou v krajine ako aj (ne)záujem o politiku sa diametrálne líšia pri porovnaní s názormi na Európsku úniu a jej smerovanie. Výskum zaznamenal zmenu vo vnímaní a postoji prvovoličov Trnavského kraja smerom k nadnárodnej organizácii – Európska únia. Na otázku *Keby sa konalo opäť referendum o vstupe SR do Európskej únie, ako by ste hlasovali?*, až 59,9 % respondentov uviedlo, že by hlasovalo pre vstup Slovenskej republiky do Európskej únie, oproti 14,6 %, ktorí by hlasovali proti vstupu.

Schéma č. 6: Keby sa konalo opäť referendum o vstupe SR do Európskej únie, ako by ste hlasovali?

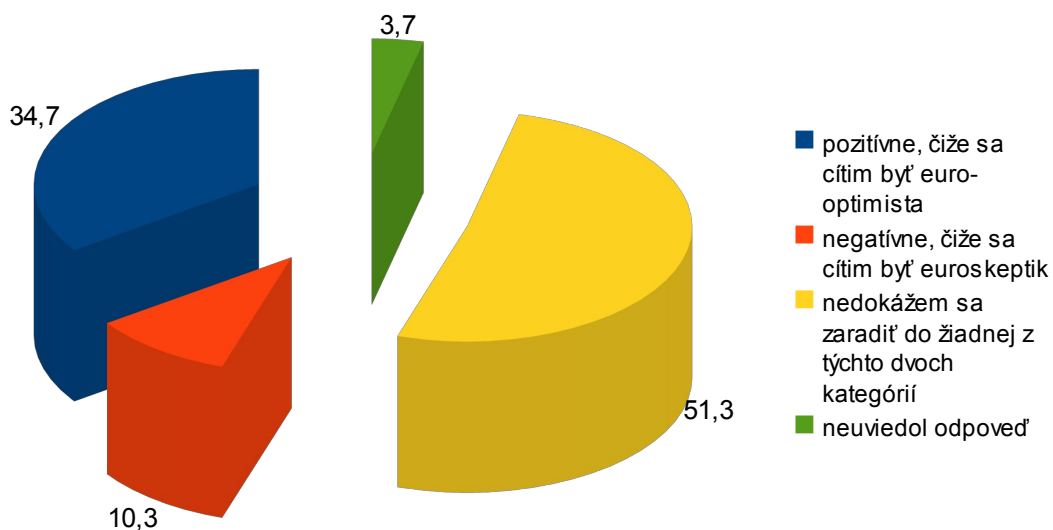

Pri porovnaní ochoty hlasovať za/proti vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie výsledky výskumu zaznamenali, že dotazovaní stredoškólači boli viac naklonení vstupu krajiny do danej organizácie, ako dotazované stredoškólačky. K možnosti hlasovania za vstup do EÚ sa priklonilo 63,3 % stredoškólačov, oproti 57,8 % stredoškólačkam. Taktiež výraznejšie rozdiely boli viditeľné u študentov rôznych typov škôl. Kým gymnazisti (63,1 %) a študenti SOŠ-R (64,5 %) by vo väčšej miere hlasovali v referende opäť pre vstup do EÚ, študenti SOŠ-P by sa k danej možnosti priklonili len v 54,3 %. Naopak možnosť „hlasovať proti vstupu“ preferovalo 16,7 % gymnazistov, 15,7 % SOŠ-P a len 12,1 % SOŠ-R.

Výskum zaznamenal aj rozdielnú mieru (ne)apatie smerom k hlasovaniu o vstupe do Európskej únie v jednotlivých okresoch, ktoré navštevujú opytovaní stredoškólači. Najnižšiu

pozitívnu účasť pri opätovnom hlasovaní o vstupe do Európskej únie avizovali stredoškólači v Skalickom okrese, kde by sa priklonilo za vstup do EU len 41,9 % respondentov. Stredoškólači z ostatných krajov sa vyjadrili pozitívnejšie pri možnosti opätovného hlasovania o vstupe do Európskej únie, 54,2 % z okresu Galanta, 61,5 % z okresu Hlohovec, 62,5 % z Trnavského okresu a až 86,7 % z okresu Dunajská streda.

Schéma č. 7: Aký je Váš vzťah k Európskej únii a ako k jej politickému prehľbovaniu - približovaniu?

Avšak pri otázke *Aký je Váš vzťah k Európskej únii a ako k jej politickému prehľbovaniu - približovaniu?*, v porovnaní s predchádzajúcou, uviedlo len 34,7 % prvovoličov, že majú pozitívny vzťah – postoj k politickému prehľbovaniu a približovaniu v rámci Európskej únie, inými slovami povedané, zaraďujú sa medzi euro-optimistov. Medzi euroskeptikov sa zaraďuje len 10,3 % respondentov. Zaujímavosťou je, že až 51,3 % sa nedokázalo zaradiť ani do jednej z ponúkaných skupín.

Pri hlbšom rozbere výsledkov výskumu z pohľadu rodového zaradenia študentov stredných škôl sme zaznamenali taktiež výrazné rozdiely, a to najmä pri politickej orientácii k Európskej únii. K euro-optimistom sa zaradilo 36,7 % stredoškólačov oproti 33,2 % stredoškólačkám. Ešte výraznejší rozdiel bol zaznamenaný z pohľadu typov škôl, ktoré stredoškólači navštevujú. Euro-optimistom sa cíti byť 41,7 % gymnazistov, narozdiel od 33,1 % študentov SOŠ-R a 32,1 % študentov SOŠ-P.

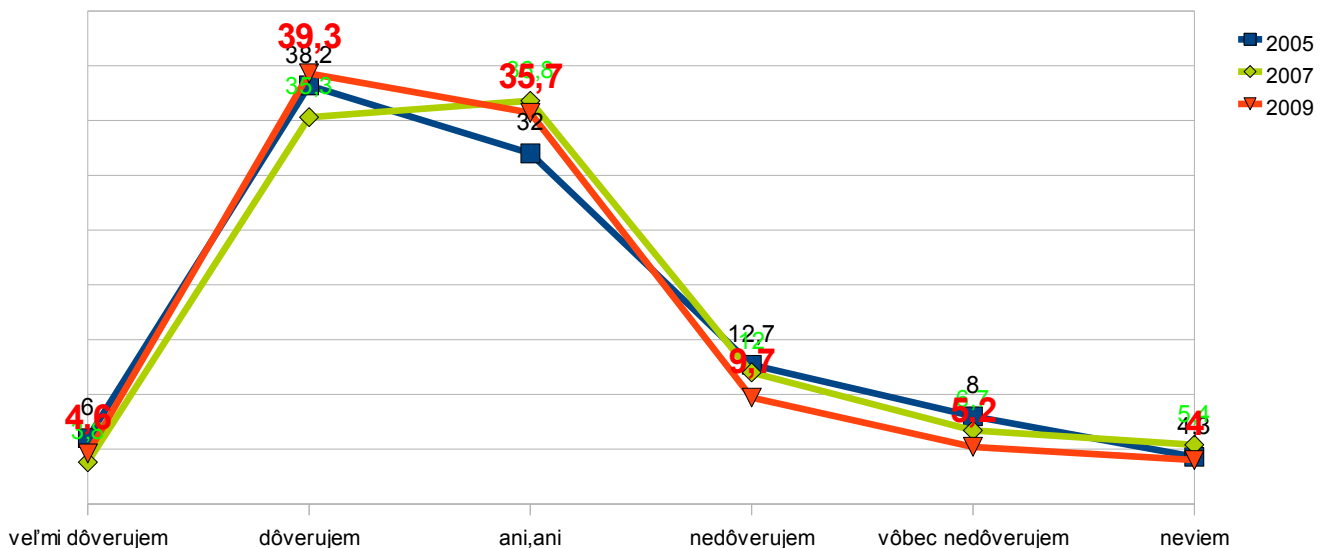
K euroskeptikom sa zaradilo 13,3 % stredoškólačov a 7,5 % stredoškólačok, a z pohľadu typov navštevujúcich škôl sa k euroskeptikom 14,3 % študentov SOŠ-P, 7,3 % študentov SOŠ-R a 8,3 % gymnazistov.

Zaujímavý pohľad na politickú orientáciu k Európskej únii výskum zaznamenal predovšetkým pri monitorovaní v jednotlivých okresoch pri dotazovaní stredoškolákov. Najviac študentov - euro-optimistov je v rámci trnavského okresu a okresu Galanta, až 37,5 %. Nasleduje skalický okres s 34,9%, okres Hlohovec s 31,9 % a okres Dunajská Streda s 26,7 %. Najviditeľnejšie zastúpenie tzv. euroskeptikov má skalický (16,3 %) a trnavský (13,4 %) okres. Nasledujú okresy Hlohovec 7,7 %, Dunajská streda 3,3 % a okres Galanta 0,08%.

Vo všeobecnosti však môžeme konštatovať, že stredoškóľáci v niektorých prípadoch, či už z pohľadu rodového zaradenia, typu školy alebo okresu sa nedokážu priradiť ani k jednej z prezentovaných politických orientácií. Príkladom sú stredoškóľáci z okresu Dunajská Streda, ktorí sa nedokázali zaradiť ani medzi euro-optimistov, ani medzi euroskeptikov a to až v 70 %, alebo študenti SOŠ-R až v 59,7 %, či stredoškóľáčky v 56,7 %.

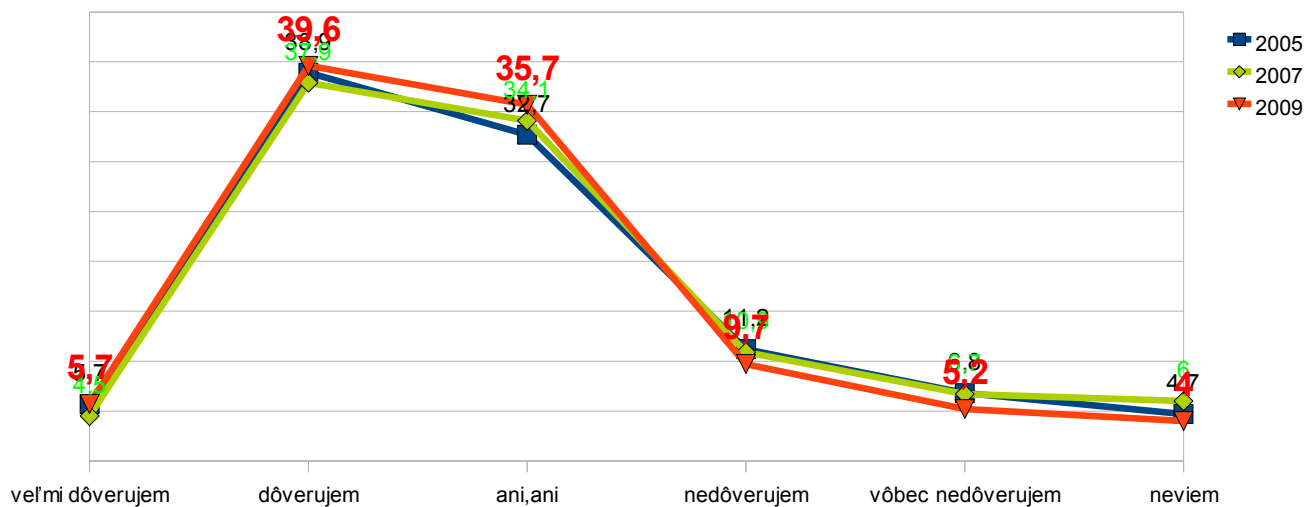
Pri komparácii postojov a názorov smerom k Európskej únii, sa názory prvovoličov Trnavského kraja zhodujú s celoslovenským priemerom. Inými slovami, výskumy v ostatných rokoch zaznamenali vyššiu mieru dôveryhodnosti smerom k Európskym inštitúciám aj napriek veľmi nízkej miere informovanosti a vedomostí o danej nadnárodnej inštitúcii.

Schéma č. 8: Dôvera smerom k Európskej komisii u študentov stredných škôl v rámci Slovenskej republiky v rokoch 2005 – 2007 – 2009.

Zdroj: Záverečná správa z výskumu stredoškolskej mládeže so zameraním na ich občiansku a politickú aktivitu v rokoch 2005 a 2007 a výskum prvovoličov a ich hodnotová orientácia a politická participácia 2009. Pozri bližšie: <http://www.vyskummladeze.sk>

Schéma č. 9: Dôvera smerom k Európskemu parlamentu u študentov stredných škôl v rámci Slovenskej republiky v rokoch 2005 – 2007 – 2009.

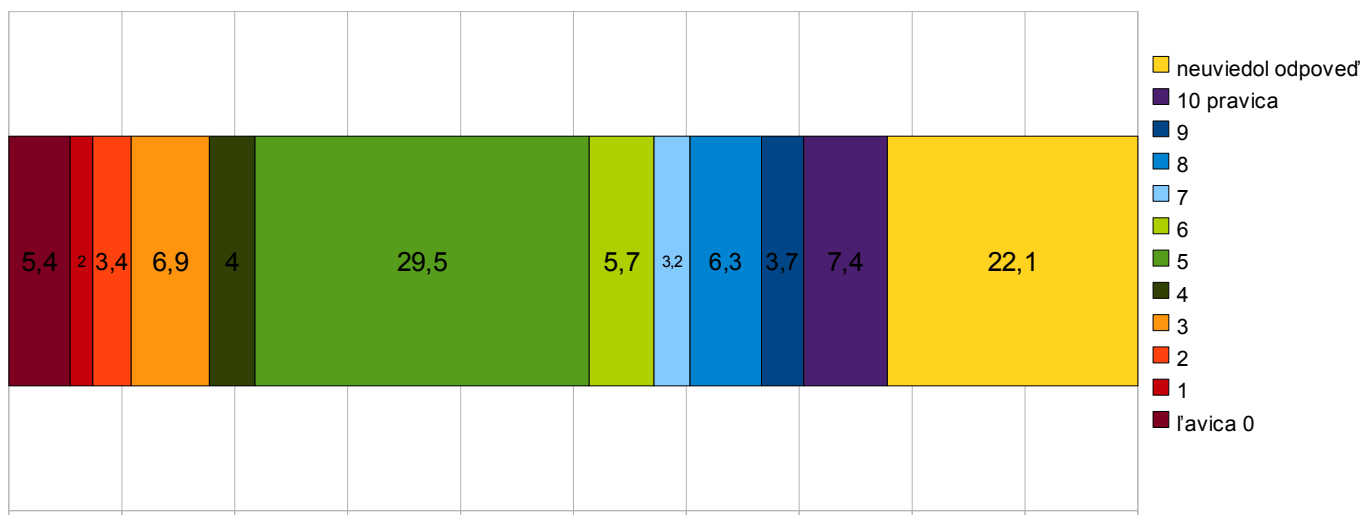
Zdroj: Záverečná správa z výskumu stredoškolskej mládeže so zameraním na ich občiansku a politickú aktivitu v rokoch 2005 a 2007 a výskum prvovoličov a ich hodnotová orientácia a politická participácia 2009. Pozri bližšie: <http://www.vyskummladeze.sk>

2. POLITICKÁ ORIENTÁCIA ŠTUDENTOV STREDNÝCH ŠKÔL

Jedným z cieľov výskumu bolo taktiež monitorovanie politickej aktivity prvovoličov stredných škôl v rámci Trnavského kraja. Medzi základné indikátory patrí aj politická orientácia, prostredníctvom ktorej môžeme predpokladať, či mladí ľudia rozumejú politike. Za najefektívnejšiu z hľadiska merania znalostí o politike, politickom systéme sa nám javí orientácia podľa zaužívanej politickej škály ľavica – stred – pravica. I keď v politológii existuje viacero typov politických orientácií (konzervatívna – ľavicová – socialistická a pod.), daný výber je najadekvátnejší hlavne z pohľadu zaužívanej terminológie – pomenovania v občianskej spoločnosti.

Dopytovaní študenti potvrdili ostatné výskumy zaznamenávajúce ich neutrálnu pozíciu pozdĺž politickej škály. Výskum preukázal, že stredovú pozíciu zastáva 29,5 % dotazovaných stredoškôľakov v rámci Trnavského kraja. Výskumy prvovoličov v rámci Slovenska v rokoch 2005, 2007 a 2009 taktiež uvádzajú, že neutrálnu – stredovú pozíciu zastáva väčšina respondentov – prvovoličov (43,27 % v roku 2005, 36,05 % v roku 2007 a 34,6 % v roku 2009). Prevažne v tejto pozícii ostávajú až do konca života.

Schéma č. 10: Politická orientácia stredoškôľakov na politickej škále ľavica – stred – pravica.

Avšak pri pohľade na politickú orientáciu mladých ľudí v súčasnosti zaznamenávame výrazné presúvanie z umiernených pozícií smerom ku krajným pólom. Inými slovami, prvovoliči Trnavského kraja sa rovnomerne polarizujú na oboch koncoch pólov. Krajnú ľavicu podľa výsledkov výskumu zastáva 5,4 % prvovoličov Trnavského kraja. Oproti ostatným výskumom prvovoličov v rokoch 2005 (1,5 %), 2007 (2,99 %) a 2009 (1,4%) v

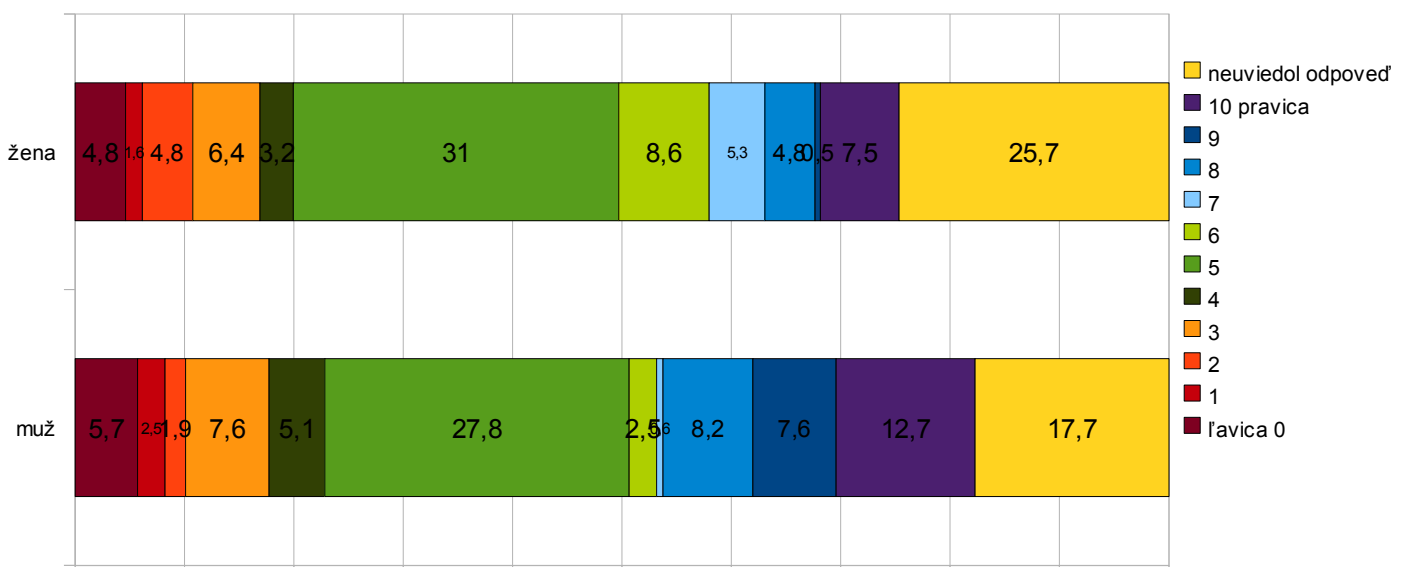
rámci Slovenskej republiky, je evidentná výrazná polarizácia smerom ku krajnej ľavici u prvovoličov Trnavského kraja. Podobný prípad zaznamenal výskum aj pri pohľade na prvovoličov hlásiacich sa ku krajnej pravici v rámci Trnavského kraja, a to v 7,4 %, oproti ostatným výskumom prvovoličov v rámci Slovenskej republiky, kedy sa v roku 2005 ku krajnej pravici hlásilo 2,07 % slovenských prvovoličov, v roku 2007 to bolo 3,79 % a v roku 2009 len 2,2%.

Je nutné uviesť, že daná politická orientácia u mladých ľudí v rámci Trnavského kraja sa nemusí prejavovať členstvom alebo participáciou v radikálnych hnutiach či skupinách. Môže vyjadrovať aj ich individuálny názor smerom k verejnosti a k aktuálnej politickej či spoločenskej situácii.

Otázkou vždy bolo, do akej miery sa odlišuje politická orientácia prvovoličov z pohľadu ich pohlavia. Stredoškolačky podľa výsledkov výskumu sa radia do väčšej miery do neutrálnej – stredovej pozície 31 %, ako stredoškólači 27,8 %. U mužov – stredoškólačov je viditeľná výraznejšia polarizácia, a to predovšetkým smerom napravo. Krajnú pravicu zastáva až 12,7 %, oproti 5,7 % krajnej ľavici.

Taktiež znalosť politiky, politického systému je viac viditeľná u stredoškólačov ako u stredoškólačok. Na otázku zaradenia sa pozdĺž politickej škály, 25,7% stredoškólačok neuviedlo žiadnu odpoveď oproti 17,7 % stredoškólačov. Môžeme sa len domnievať, že je to nevedomosť termínov u mladých ľudí alebo apatia prináležať do niektorej zo skupín.

Schéma č. 11: Politická orientácia stredoškólačov na politickej škále ľavica – stred – pravica z pohľadu ich rodovej príslušnosti.

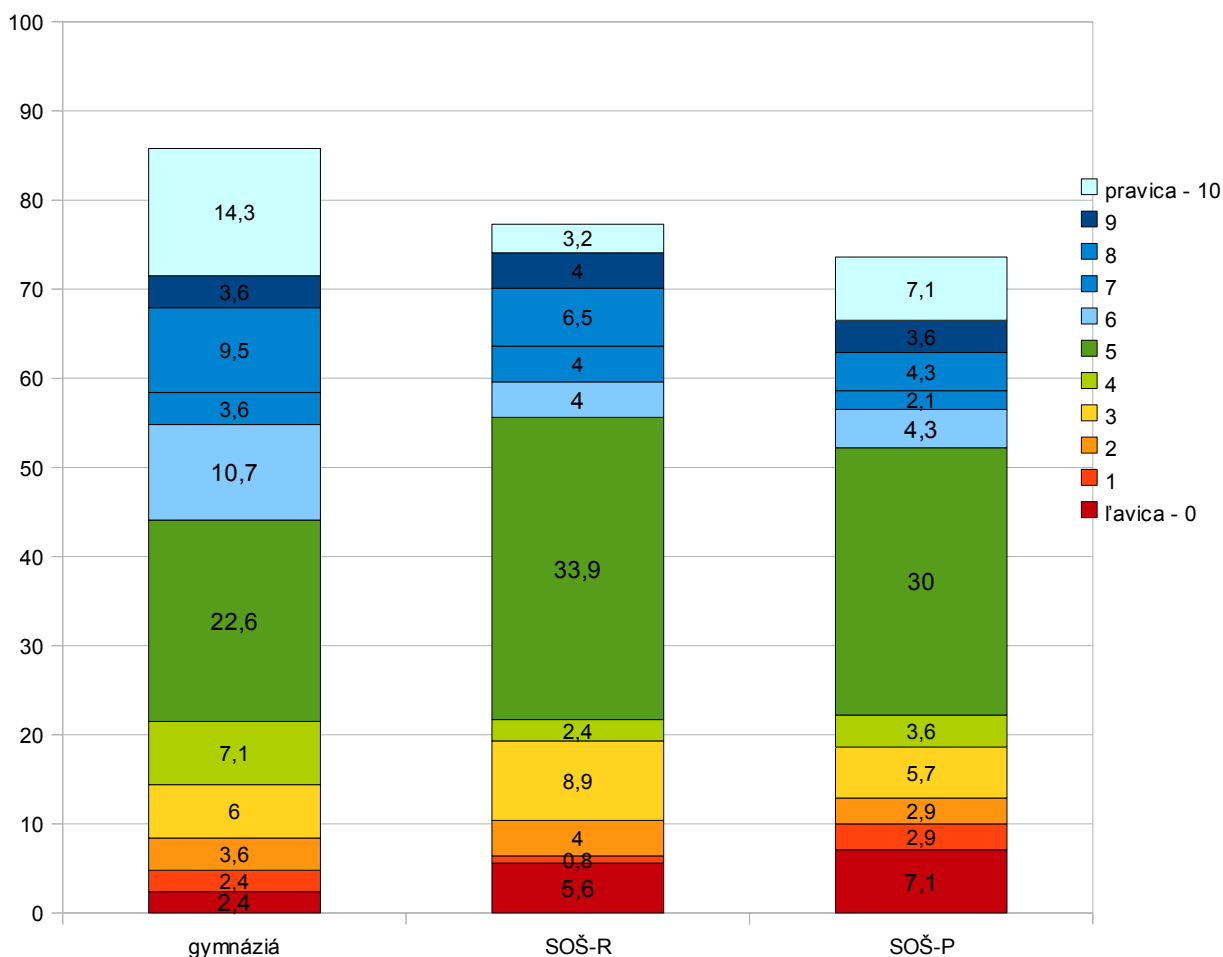
Pri pohľade na politickú orientáciu stredoškôľakov podľa ich príslušnosti k danému typu škôl, výskum zaznamenal výrazné rozdiely. K neutrálnej – stredovej pozícii sa priklonilo najviac študentov zo SOŠ-P 30 % a študentov zo SOŠ-R 33,9 %. U gymnazistov to bolo len 22,6 % respondentov, ktorí zastávajú neutrálnu – stredovú pozíciu. Pri porovnaní vedomostí vo vzťahu k terminológii, práve gymnazisti preukázali dostatočnú informovanosť, nakoľko len 14,3 % neuviedlo žiadnu pozíciu pozdĺž politickej škály ľavica – stred – pravica oproti 22,6 % stredoškôľakom zo SOŠ-R a 26,4 % stredoškôľakom SOŠ-P.

Výskum taktiež zaznamenal pri zaradení do krajných pólov výrazné rozdiely, hlavne pri porovnaní gymnazistov s ostatnými stredoškôľakmi. Až 14,3 % gymnazistov sa zaraďuje ku krajnej pravici, oproti 3,2 % stredoškôľakom zo SOŠ-R a 7,1 % stredoškôľakom SOŠ-P. Vo všeobecnosti môžeme pozorovať, že mladí ľudia navštevujúci gymnáziá sa skôr hlásia k pravici, kedy podľa výsledkov vyše 40 % deklarovalo svoju pravicovú orientáciu v politickom systéme.

Z hľadiska polarizácie, rovnomernú politickú orientáciu vykazujú predovšetkým prvovoliči stredných odborných škôl, ktorá je v priemere u obidvoch skupín okolo 20%.

Pri pohľade na politickú orientáciu smerom naľavo, respektíve smerom ku krajnej ľavici, zastávali najviac danú pozíciu študenti SOŠ-P, až 7,1 %, v porovnaní s ostatnými stredoškôľakmi – študenti SOŠ-R 5,6 % a gymnazisti 2,4 %.

Schéma č. 12: Politická orientácia stredoškôľakov na politickej škále ľavica – stred – pravica z pohľadu ich príslušnosti ku typu strednej školy.

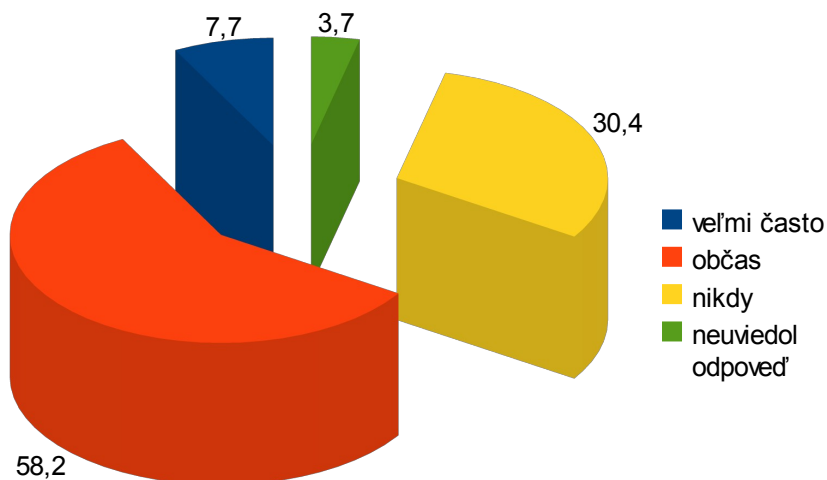
3. DISKUSIA O POLITIKE

Politickú participáciu prvovoličov v rámci volebného procesu nemožno posudzovať, len z pohľadu politickej orientácie, či vzťahu k fungovaniu demokracie, alebo dôvery v konkrétnu inštitúciu. Jedným zo základných indikátorov, ktoré majú výrazný vplyv na (ne) aktívnu činnosť prvovoličov v rámci demokratických procedúr je ich okolie.

3.1 DISKUSIA O POLITIKE S RODIČMI A PRIATEĽMI

Výsledky výskumu prvovoličov Trnavského kraja zaznamenali, že dotazovaní stredoškóoláci so svojimi rodičmi diskutujú o politike. Až 58,2 % respondentov uviedlo, že sa o politike so svojimi rodičmi zhovárajú občas a 7,7 % uviedlo, že veľmi často. Dotazovaní v 30,4 % uviedli, že sa s rodičmi o politike nerozprávajú nikdy.

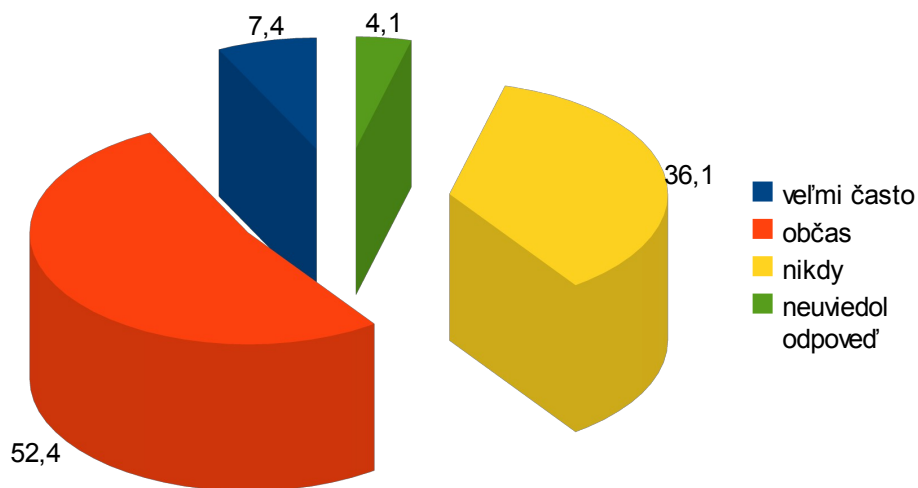
Schéma č. 13: *Zaujíma nás, či sa s rodičmi rozprávate o politike. Hovoríte o politike.....*

Výskum taktiež zaznamenal pri vzájomnom porovnaní diskusie prvovoličov s rodičmi a s priateľmi zhodné výsledky. No pri hlbšej analýze z pohľadu rodových rozdielov výsledky zaznamenali výrazné odchýlky. Na otázku, do akej miery sa rozprávajú o politike s rodičmi, dotazovaní stredoškóoláci uviedli možnosť „veľmi často“ v 9,5 % a s priateľmi až v 11,4 %, čo oproti stredoškóoláčkam (6,4 % s rodičmi a 4,3 % s priateľmi) bol výrazný rozdiel. Vo všeobecnosti stredoškóoláci sa o politiku, politické dianie zaujímajú častejšie a intenzívnejšie ako stredoškóoláčky.

Odlišnú mieru intenzity diskusie o politike výskum zaznamenal aj pri porovnávaní dopytovaných stredoškôľakov z rôznych typov škôl. Ako sa predpokladalo, študenti navštevujúci gymnáziá majú nielen vyšší záujem o politiku, politické dianie, ale taktiež sa vo väčšej miere sa rozprávajú s rodičmi o politike. Možnosť „veľmi často“ sa bavím o politike s rodičmi uviedlo 9,5% gymnazistov, oproti 10,5 % stredoškôľakov navštevujúcich SOŠ-R a 4,3 % navštevujúcich SOŠ-P. Podobné výsledky výskum zaznamenal aj pri (ne)rozprávaní sa o politike s priateľmi, kedy 10,7 % gymnazistov uviedlo možnosť „veľmi často“ oproti 5,6 % stredoškôľakov z SOŠ-R a 7,1 % stredoškôľakov z SOŠ-P. Môžeme sa len domnievať, že vyššia intenzita diskusie o politike gymnazistov so svojimi rodičmi je ovplyvnená predovšetkým potenciálnym výberom vysokej školy a predovšetkým edukačným procesom v rámci gymnázií, ktoré sa snažia všeobecne pokryť všetky sféry spoločenského života s cieľom pripraviť študentov na vysokoškolské štúdium.

Schéma č. 12: A čo s priateľmi, bavíte sa s niektorými z nich o politike?

3. 2 VEDOMOSTI PRVOVOLIČOV O VOĽBE SVOJICH RODIČOV

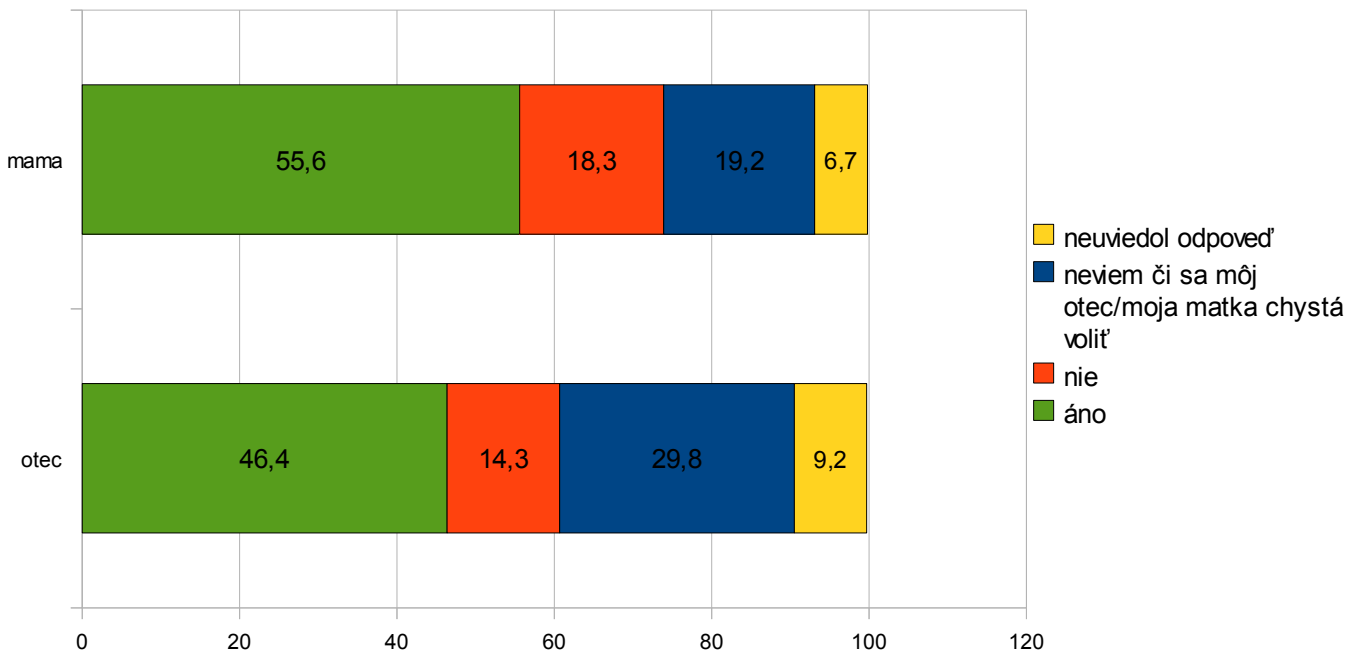
Keďže výskum prvovoličov bol predovšetkým zameraný na parlamentné voľby do NR SR v Slovenskej republike, ktoré sa konali 12. júna 2010 a zber dát prebiehal pred ich uskutočnením v predvolebnom období, bolo potrebné zaznamenať nielen záujem o politiku vo všeobecnosti, či mieru intenzity rozhovorov o politike s rodičmi a priateľmi, ale hlavne skutočnosť, do akej miery disponujú stredoškôľáci informáciami o politickej orientácii a voľby konkrétnej politickej strany u svojich rodičov. Aj daná vedomosť voľby, či výberu konkrétnej

politickej strany rodičmi do určitej miery vyjadruje politickú aktivitu mladých ľudí.

Výskum zaznamenal, že prvovoliči vo všeobecnosti disponujú väčším množstvom informácií o (ne) účasti vo voľbách u svojich matiek. Až 55,6 % prvovoličov označilo pri otázke „Chystá sa Vaša matka k voľbám“ kladnú odpoveď - „áno“ a 18,3 % - nie. Možnosť „neviem, koho sa chystá voliť moja matka“ označilo 19,2 % dotazovaných stredoškólkov. Pri porovnaní s informáciou, či ich otec sa chystá k voľbám, sú viditeľné rozdiely, a to najmä pri možnosti „neviem“, ktorú označilo pri otcovi až 29,8 %,

Výskum však pri detailnejšom porovnaní informácii ohľadom (ne) účasti svojich rodičov vo voľbách z pohľadu rodového zaradenia stredoškólkov nezistil výrazné rozdiely. Stredoškólcami aj stredoškólkami mali identické informácie o (ne) voľbe svojich rodičov a aj pri otázke „neviem“ sa ich výsledky zhodovali.

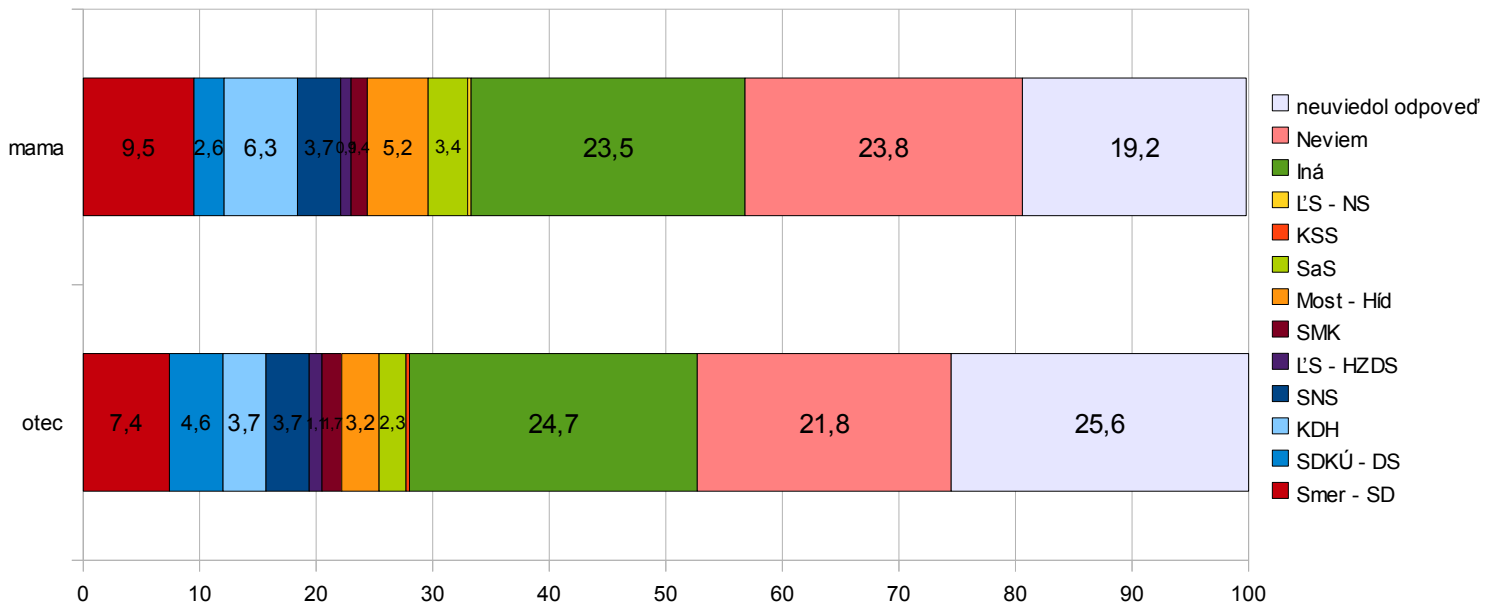
Schéma č. 13: Chystá sa Váš otec/ Vaša matka k voľbám?

Z odpovedí stredoškólkov na otázku „voľby konkrétnej politickej strany u svojho otca a svojej matky“ vyplynulo, že mladí ľudia majú viac informácií nielen o tom, či ich matka pôjde voliť v parlamentných voľbách 2010, ale taktiež, ktorej strane svoj hlas dá. Necelých 35 % stredoškólkov podľa výsledkov vie, akú konkrétnu stranu ich matka bude voliť, oproti 28 % tých, ktorí vedia, komu dá hlas ich otec.

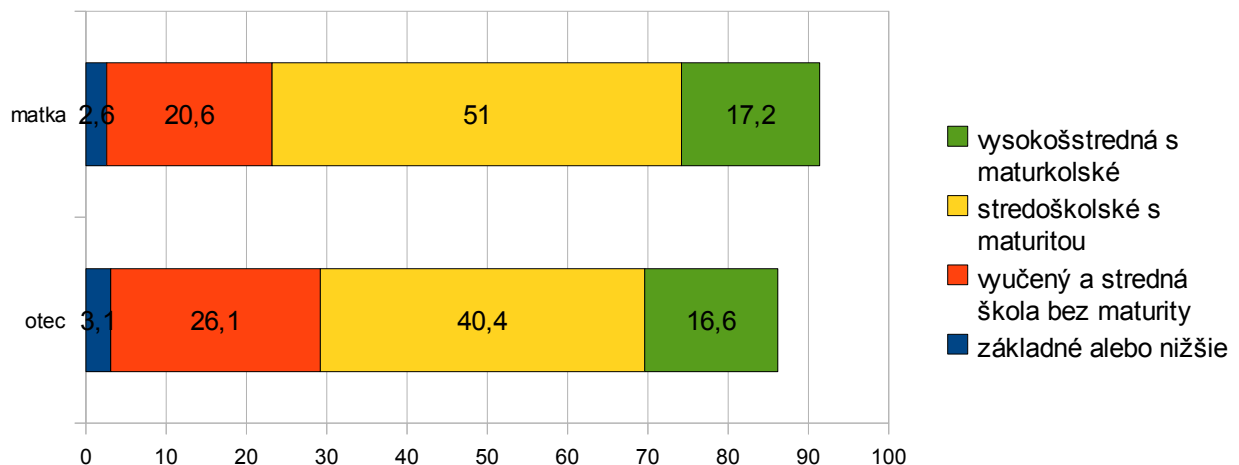
Výskum taktiež zaznamenal, že stredoškólcami aj napriek znalosti o tom, že ich rodičia pôjdu voliť, nevedeli presne povedať, ktorej politickej strane dajú ich rodičia svoj hlas, a preto väčšina z nich si vybrala možnosť „iná strana“. K danej možnosti sa na otázku „akú stranu sa chystá voliť Váš otec“ priklonilo 24,7 % a u matky 23,5 % stredoškólkov.

Schéma č. 14: Akú stranu sa chystá Váš otec / Vaša matka voliť?

Výskum mal k dispozícii aj údaje o najvyššom vzdelaní rodičov stredoškóľákov. V prevažnej miere dominuje stredoškóľské vzdelanie rodičov. Dotazovaní stredoškóľáci uviedli v 51% u svojej matky najvyššie dosiahnuté vzdelanie stredoškóľské s maturitou a u otca 40,4%. Vysokoškóľské vzdelanie respondentov majú ich rodičia – matka v 17,2% a otec v 16,6%. Možno len predpokladať do akej miery vplýva dosiahnuté vzdelanie rodičov stredoškóľákov na ich politickú aktivitu a participáciu v občianskej spoločnosti. Určite bude zaujímavé do budúcnosti skúmať práve daného indikátora.

Schéma č. 15: Aké najvyššie vzdelanie má Váš otec - Vaša matka?

4. SLEDOVANIE POLITICKÝCH UDALOSTÍ

Miera politickej aktivity mladých ľudí nezávisí len od rozsahu ich informácií o politickom systéme, politických subjektoch pôsobiacich v systéme, či politických procesoch. Jedným z dôležitých faktorov ovplyvňujúcich politickú aktivitu, ako aj politickú a občiansku participáciu je schopnosť a ochota prijímania a sledovania politických udalostí v krajine. Výskum prvovoličov Trnavského kraja mal k dispozícii aj výsledky zaoberajúce sa aj danými aktivitami.

Na otázku „sledujete politické udalosti v médiách“ 18 % dotazovaných uviedlo, že nesleduje politiku v médiách vôbec. Sledovanie politických udalostí prostredníctvom čítania novín uviedlo 9,5 % respondentov, celkovo sa však vyjadrilo (vrátane kombinácií s rôznymi možnosťami), že danú aktivitu preferuje 35,7 % stredoškólkov. Medzi kombináciami prevládala najčastejšie možnosť – čítanie novín a sledovanie televíznych novín uviedlo až 14,6 % dotazovaných študentov.

Možnosť sledovať politické udalosti prostredníctvom pozerania televíznych novín uviedlo 29,5 % a v kombinácii s rôznymi inými mediálnymi zdrojmi až 62,3 % respondentov. Z toho najčastejšiu možnosť – čítanie novín a sledovanie televíznych novín - uviedlo až 14,6 % dotazovaných študentov.

Sledovanie politických udalostí prostredníctvom politickej diskusnej relácie „O 5 minút 12“ uviedlo 1,1 % respondentov a v kombinácii s ostatnými alternatívami médií to bolo až 10,8 % dopytovaných študentov.

Výskum naopak zaznamenal, že sledovanie politických udalostí prostredníctvom počúvania rádia preferujú stredoškólcovia v menšej miere oproti ostatným mediálnym kanálom. Na otázku „sledujete politické udalosti v médiách“, uviedlo len 3,7 %, že politické udalosti sleduje počúvaním správ v rádiu a celkovo v kombinácii s ostatnými mediálnymi kanálmi to bolo len 9,9 % dotazovaných stredoškólkov.

Vo všeobecnosti však pri analýze výsledkov výskumu môžeme konštatovať, že necelých 80 % dotazovaných stredoškólkov sleduje politické udalosti cez médiá, čo môže výraznou mierou vplyvať na ich politickú aktivitu, participáciu či formovanie politických postojov, orientácie, názorov a pod.

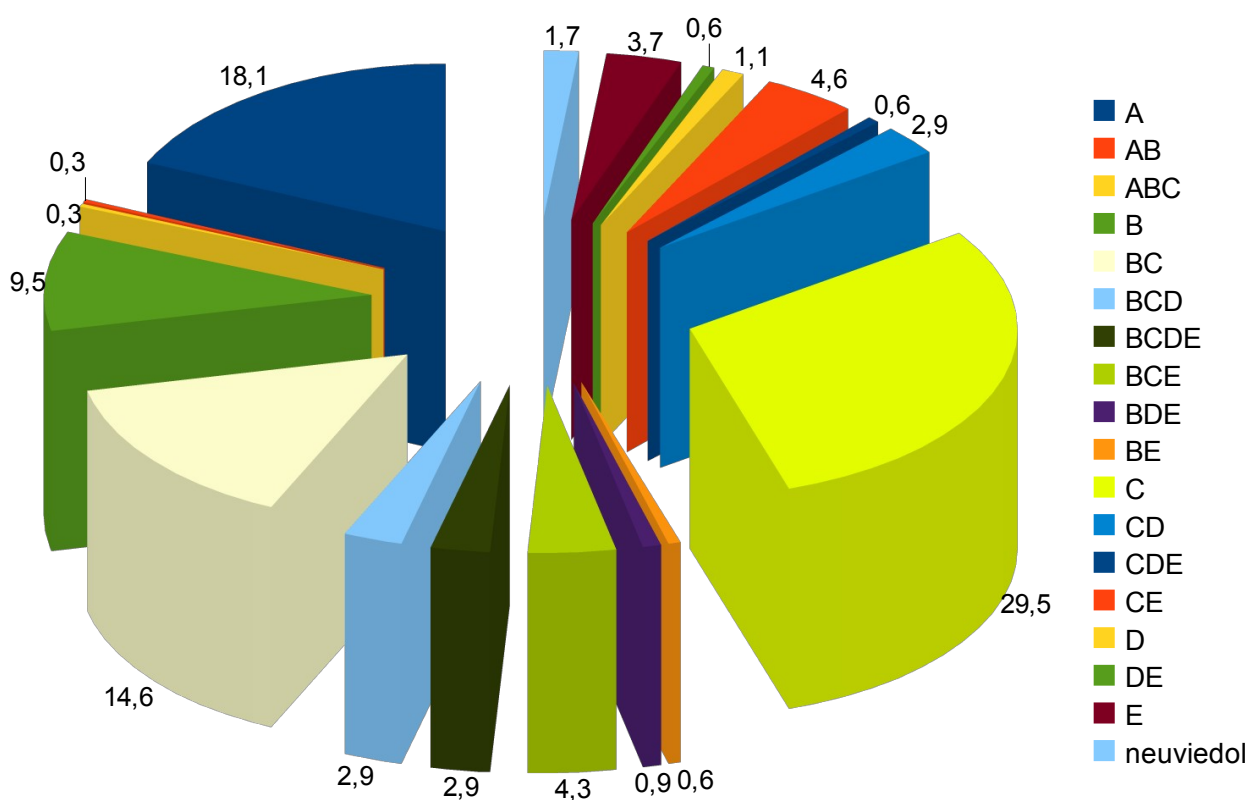
Výsledky výskumu zaznamenali, že sledovanosť politických udalostí v médiách v porovnaní stredoškólkov a stredoškólkov je na rovnakej úrovni. Preferované možnosti výberu médií, prostredníctvom ktorých respondenti sledujú politické udalosti, boli identické u stredoškólkov a stredoškólkov. Sledovanie politických udalostí prostredníctvom čítania novín uviedlo 9,6 % stredoškólkov a 9,5 % stredoškólkov. Možnosť kombinácie s ostatnými mediálnymi kanálmi preferovalo 34,9 % stredoškólkov a 36,1 % stredoškólkov. Menšie rozdiely boli viditeľné predovšetkým pri výbere kombinácii čítania novín a sledovania

televíznych novín, kedy politické udalosti prostredníctvom týchto dvoch mediálnych kanálov sleduje 17,5 % stredoškolačok a 14 % stredoškolačkov. Taktiež stredoškolačky v 31,1 % uviedli, že politické udalosti sledujú pozieraním televíznych novín oproti 27,8 % stredoškolačkov.

Politickú diskusnú reláciu „O 5 minút 12“ ako mediálny kanál, prostredníctvom ktorého sa sledujú politické udalosti, uviedlo ako svoj zdroj informácií 2,5 % stredoškolačkov. Stredoškolačky danú reláciu – ako jediný zdroj informácií o politických udalostiach - podľa výsledkov nesledujú vôbec, respektíve len v kombinácii s iným mediálnym kanálom. Celkovo politickú diskusnú reláciu v kombinácii s ostatnými mediálnymi kanálmi sleduje až 15,7 % stredoškolačkov a 8,4 % stredoškolačok.

Počúvanie rádia ako zdroja informácií o politických udalostiach celkovo preferuje viac stredoškolačok (18,6 %) ako stredoškolačkov (16,9 %). Možnosť „nesledujem politiku v médiách vôbec“ uviedlo identický počet stredoškolačkov (17,8 %) a stredoškolačok (18,7 %).

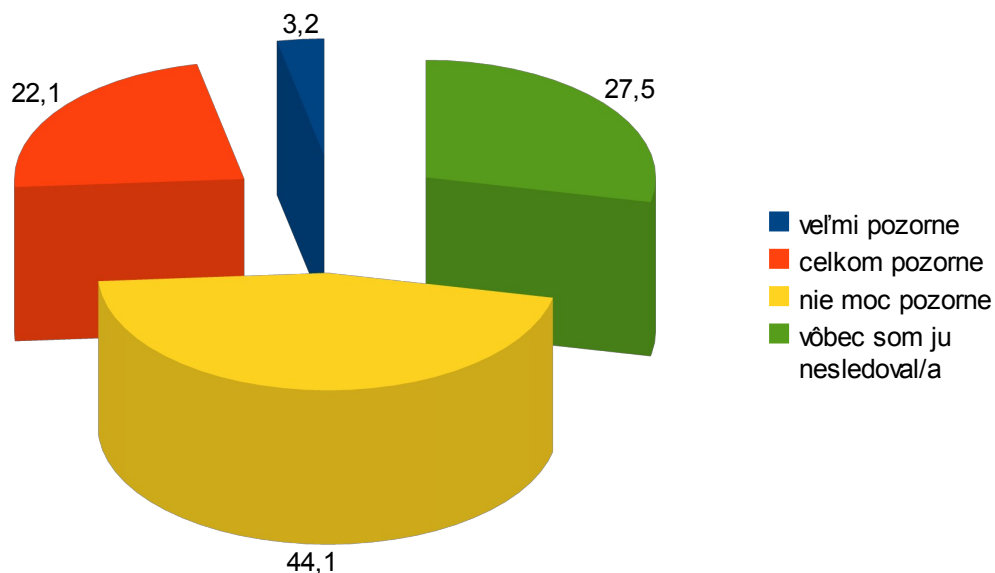
Schéma č. 16: *Sledujete politické udalosti v médiách? Možnosti výberu:* A – nesledujem politiku v médiách vôbec; B – čítam noviny; C– sledujem televízne noviny; D – sledujem o 5 minút 12; E– počúvam správy v rádiu.

Výsledky výskumu poukazujú aj na mieru apatie stredoškólkov z rôznych typov škôl pri sledovaní politických udalostí v médiách. Najnižšiu mieru apatie uviedli gymnazisti (10,7 %), oproti študentom SOŠ-R (19,4 %) a študentom SOŠ-P škôl (17,1 %). Politickú diskusnú reláciu „O 5 minút 12“ ako jediný zdroj informácií o politických udalostiach uviedlo 2,1 % dotazovaných stredoškólkov zo SOŠ-P, pričom daný výsledok výrazne prevyšoval stredoškólkov z ostatných stredných škôl. Gymnazisti uviedli daný zdroj informácií v 1,2 % prípadoch a stredoškólkovia navštevujúci stredné školy ju ako svoj jediný zdroj vôbec neuviedli.

Čítanie novín ako jediný zdroj získavania informácií o politických udalostiach preferujú najviac študenti študenti SOŠ-P, danú možnosť uviedlo 12,1 % respondentov. Študenti SOŠ-R ich preferujú v 8,9 % a z výskumu vyplynulo, že najmenej čítajú noviny ako jediný zdroj politických informácií gymnazisti, a to v 5,9 %.

Schéma č. 17: *Ako pozorne ste sledovali volebnú kampaň?*

Výskum prvovoličov bol zameraný najmä na aktivity stredoškólkov vo vzťahu k politike, politickým subjektom, ako aj procesom pred parlamentnými voľbami, preto mal riešiteľ k dispozícii aj výsledky sledovania volebných kampaní prvovoličmi. Nakoľko výskum zaznamenal, že necelých 80 % stredoškólkov sleduje politické udalosti v médiách, očakávali sa podobné výsledky aj v rámci miery sledovanosti volebných kampaní.

Očakávaný výsledok sa však v drivej väčšine nepotvrdil. Na otázku „ako pozorne sledujete

volebnú kampaň“ len 3,2 % dotazovaných stredoškóláci uviedlo „*veľmi pozorne*“, možnosť „*celkom pozorne*“ uviedlo 22,1 % stredoškólákov. Vo väčšine prípadov však dotazovaní stredoškóláci uvádzali možnosti – *nie veľmi pozorne* (44,1%) a *vôbec som nesledoval / la* (27,5 %).

Pri hlbšej analýze miery sledovania volebnej kampane výsledky výskumu zaznamenali výrazné rozdiely predovšetkým z pohľadu rodového zaradenia prvovoličov Trnavského kraja. Na otázku „ako pozorne ste sledovali volebnú kampaň“ respondenti uviedli možnosť „*veľmi pozorne*“ v 5,1% oproti stredoškóláčkam 1,6 %. Taktiež pri možnosti „*celkom pozorne*“ stredoškóláci mali vyššiu mieru sledovateľnosti volebných kampaní, kedy danú možnosť uviedlo až 25,9 % oproti 18,2 % dotazovaných stredoškóláčok.

Aj pri porovnaní odpovedí stredoškólákov z rôznych typov škôl na danú otázku boli zistené výrazné rozdiely, predovšetkým pri výbere prvej možnosti – *veľmi pozorne som sledoval / la volebnú kampaň*. Dotazovaní gymnazisti uviedli, že až v 6 % sledujú veľmi pozorne, oproti študentom navštevujúc SOŠ-R (1,6%) a študentom navštevujúc SOŠ-P (2,9 %).

5. VOLEBNÉ SPRÁVANIE PRVOVOLIČOV

Nielen teoretické koncepty, ale aj empirické výsledky podporujú stanovisko, že volebné správanie jednotlivcov v systéme je sociálno – spoločensky determinované. Postavenie jednotlivca v systéme a najmä jeho správanie je tak ovplyvnené ekonomickou štruktúrou, hodnotovými orientáciami, politickou kultúrou, tradíciami, regionálnymi, náboženskými ako aj národnými faktormi v danej krajine.

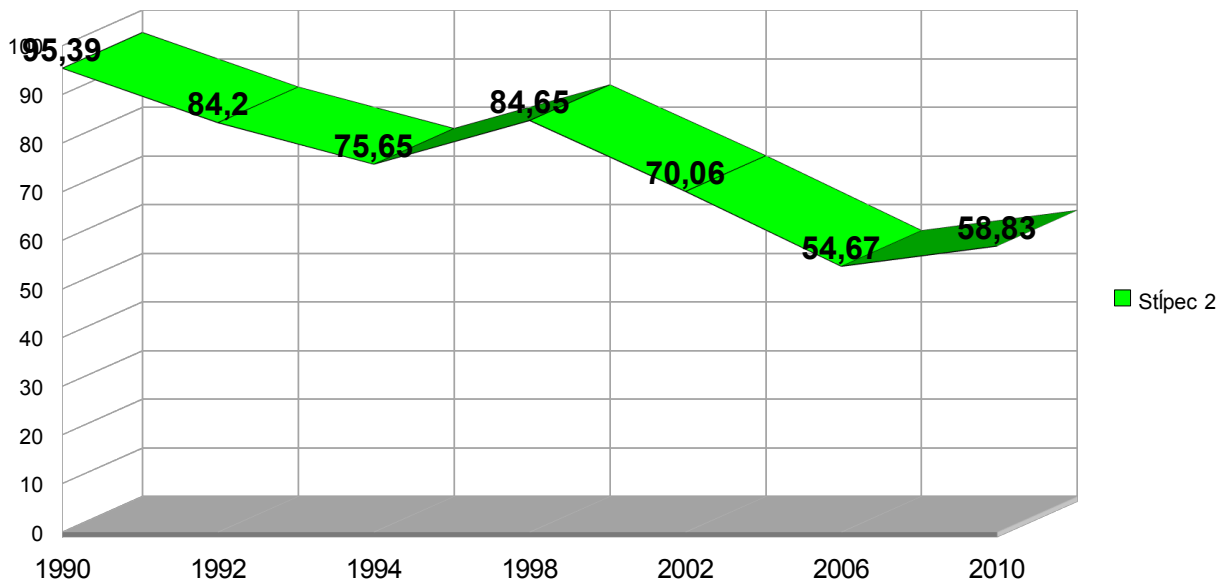
Vo všeobecnosti možno skonštatovať, že volebné správanie voličov je podmienené nielen racionálnymi, ale aj iracionálnymi motívmi voľby. Inými slovami povedané, ide o motívy rozhodovania voličov k voľbe danej strany deliace sa na konkrétne spoločenské otázky alebo abstraktné spoločenské otázky. Konkrétne spoločenské, predovšetkým aktuálne politicko – spoločenské otázky, charakterizujeme ako reálne problémy spoločenského a politického systému, akými sú napríklad nezamestnanosť, kriminalita, ekonomický dopad zavádzaných reforiem, integrácia do vyšších medzinárodných štruktúr a pod. K abstraktným spoločenským otázkam, ktoré výrazným spôsobom formujú volebné rozhodovanie voličov, zaraďujeme najmä tie, ktoré sú postavené na iracionalite, emóciách, napríklad v rámci postkomunistického priestoru je to fenomén nacionalizmu (Kubín, Velšic: 1998, s. 53). Volebné správanie prvovoličov Trnavského kraja je taktiež vytvárané prostredníctvom určitého volebného modelu. Jeho hranice a charakter ovplyvňuje nielen samotný volebný systém krajiny s jeho pravidlami, ale taktiež existencia určitého stupňa politickej kultúry či tradície daného regiónu. Určite najvýznamnejším faktorom, ktorý vplýva na daný model, je existencia špecifickej formy subkulturalizmu. „Subkultúry sa obvykle vytvárajú okolo etnických, náboženských, rasových, jazykových alebo oblastných rozdielov a spoločných historických skúseností a mýtov predkov“ (Dahl: 1995, s. 231).

5.1 PARLAMENTNÉ VOĽBY A VOLEBNÉ SPRÁVANIE VOLIČOV

V súčasnosti existuje mnoho všeobecných vysvetlení, prečo sa občania Slovenskej republiky nezúčastňujú parlamentných volieb, respektíve prečo ich volebná účasť je taká nízka. Podobný pohľad je upriamený aj na účasť prvovoličov, a nielen v rámci parlamentných volieb. Odborníci majú viaceré variácie vysvetlení, prečo sa mladí ľudia nezúčastňujú volieb, ako napríklad nedostatok informácií o politických subjektoch pôsobiacich v systéme, všeobecná apatia k politike a k voľbám, či nedostatočné legislatívne zakotvenie mladých ľudí vo vzťahu k investičnej účasti v rámci systému (napríklad fakt, že mladí ľudia neplatia dane do systému, čím ich angažovanosť vo vzťahu k zlepšovaniu svojej komunity absentuje). Práve vyššie spomínané problematiky robia výskum volebnej participácie, respektíve

správania mladých ľudí takým špecifickým a zaujímavým. Čo v skutočnosti robí štúdium volebného správania mladých ľudí zaujímavým, je práve skutočnosť, kde sa v rámci procesu vývoja svojej identity nachádzajú. Predovšetkým, čo ich v danom procese ovplyvňuje vo väčšej miere a čo naopak má minimálny dosah – účinok na ich volebné správanie.

Schéma č. 18: Účasť voličov v ostatných voľbách do NR SR

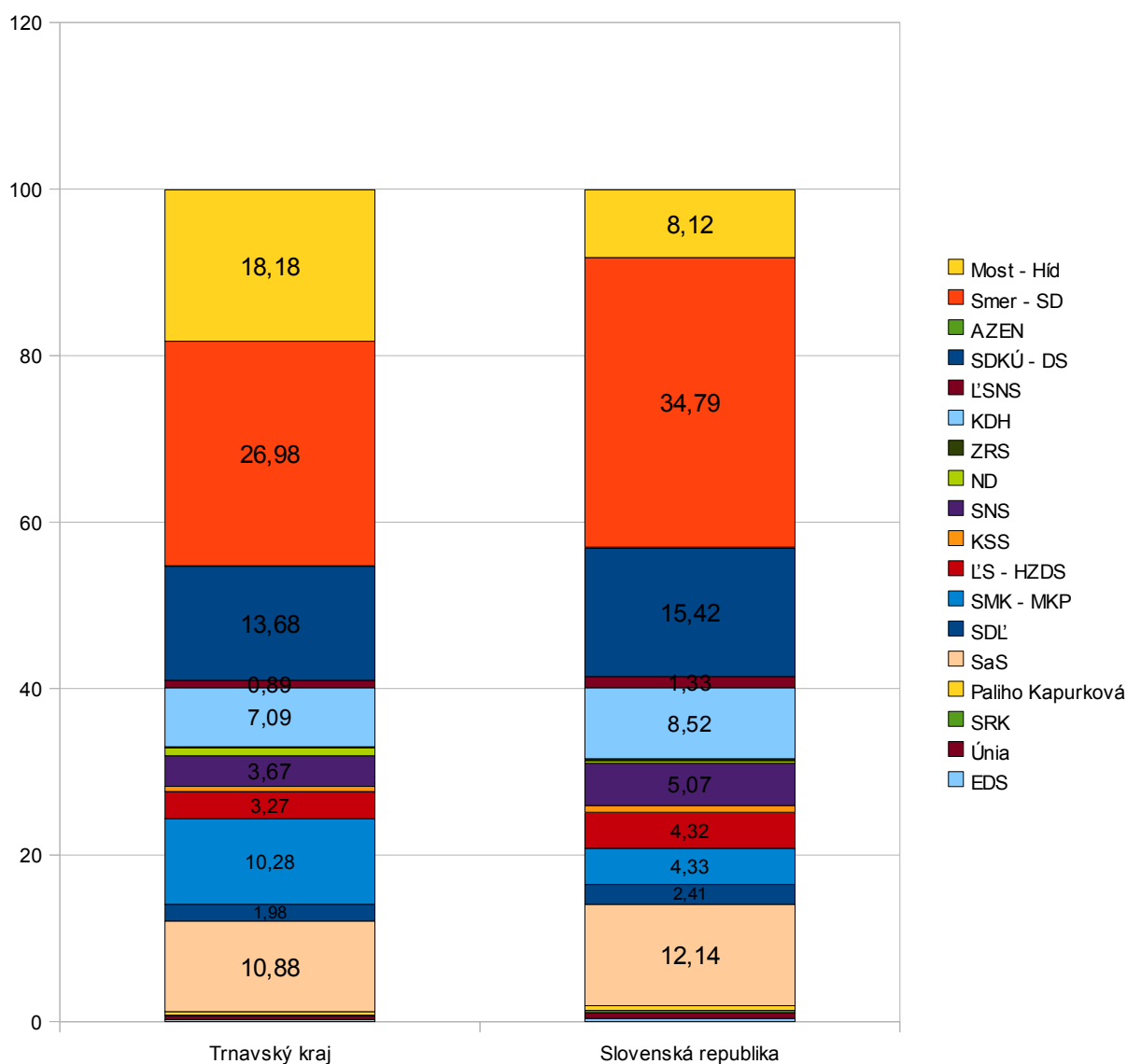
Právo voliť do NR SR (aktívne právo) majú všetci občania Slovenskej republiky, ktorí v deň volieb dovŕšili vek 18 rokov. Snaha o analýzu volebného správania mladých ľudí v ostatných rokoch získava na intenzite predovšetkým vo vzťahu k špecifickosti ich správania, a to najmä vo vzťahu k volebnému procesu. Je potrebné však upozorniť na fakt, že v súčasnosti sa hľadisko veku voličov nezisťuje, čo možno označiť ako podstatný deficit pri celkovom pohľade na rozvíjajúcu sa mladú generáciu a jej postavenie v spoločnosti.

V porovnaní s predchádzajúci voľbami predvolebné výskumy naznačovali postupne zvyšujúcu sa účasť prvovoličov, či mladých ľudí v rámci parlamentných volieb do NR SR v roku 2010. Jedným z možných faktorov výrazne vplývajúci na ich aktívnu politickú participáciu vo volebnom procese bola ich mobilizácia prostredníctvom sociálnych sietí, či nových médií, ktoré výrazným spôsobom upútavali pozornosť mladých ľudí. Druhým výrazným faktorom bola tzv. občianska aktivizácia nepolitických inštitúcií s výzvami smerom k spoločnosti a jej účasti vo voľbách, ktorá zasiahla predovšetkým mladých voličov, či prvovoličov.³ Vo všeobecnosti však stále platí, že prvovoliči sa zaujímajú menej o politiku, a právo voliť využívajú len sporadicky.

5.2 VOLEBNÉ SPRÁVANIE (PRVO) VOLIČOV TRNAVSKÉHO KRAJA

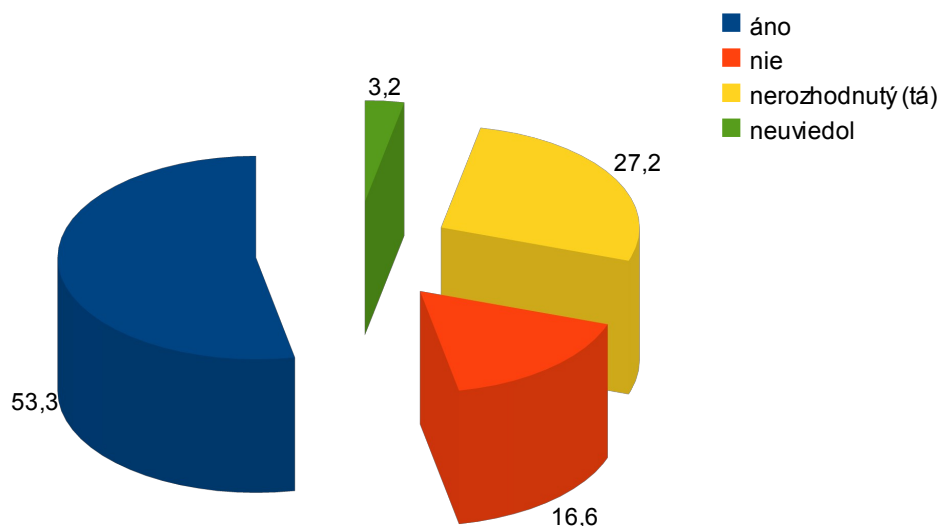
Volebná účasť voličov Trnavského kraja, ktorí sa zúčastnili volieb do NR SR 12. júna 2010, bola 59,93 %. V porovnaní s ostatnými ôsmimi kraji Slovenskej republiky patrila účasť v Trnavskom kraji medzi najnižšie. Pri porovnaní podielu platných hlasov jednotlivým politickým stranám v Trnavskom kraji s prihliadnutím na celoslovenské výsledky volieb nie je viditeľný výrazný rozdiel, s výnimkou politických strán zastupujúcich v prevažnej miere maďarskú menšinu (pozri schéma č. 10). Potvrdil sa tak výrazný vplyv a postavenie maďarskej menšiny, ktorá po Nitrianskom kraji (190 997 tisíc, stav k 31.12.2008), je v Trnavskom kraji najpočetnejšia po slovenskej národnosti a to v počte 130 656 tisíc.

Schéma č. 19: Podiel platných hlasov odovzdaných politickým stranám v Trnavskom kraji a na celonárodnej úrovni.

Výskum prvovoličov Trnavského kraja potvrdil predpokladanú zvyšujúcu sa účasť v rámci parlamentných volieb do NR SR v júni 2010. Na otázku (ne)účasti, sa 53,3 % dotazovaných stredoškolákov priklonilo k možnosti zúčastniť sa na voľbách a 16,6 % sa priamo zaradilo do skupiny, ktorá sa volieb nezúčastní. Zaujímavý výsledok bol zaznamenaný v rámci skupiny prvovoličov, ktorí ešte neboli rozhodnutí vo vzťahu k (ne)účasti vo voľbách do NR SR. Práve nerozhodní voliči (vrátane prvovoličov) patrili v ostatných rokoch v rámci parlamentných volieb ku skupine, ktorá mala výrazný vplyv na ich výsledky, a to predovšetkým v počte ich (ne)účasti.

Schéma č. 20: 12. júna 2010 sa budú konať voľby do NR SR. Keď hovoríme s ľuďmi o týchto voľbách, zisťujeme, že viacerí sa ich nechcú zúčastniť. A čo vy, zúčastníte sa týchto volieb?

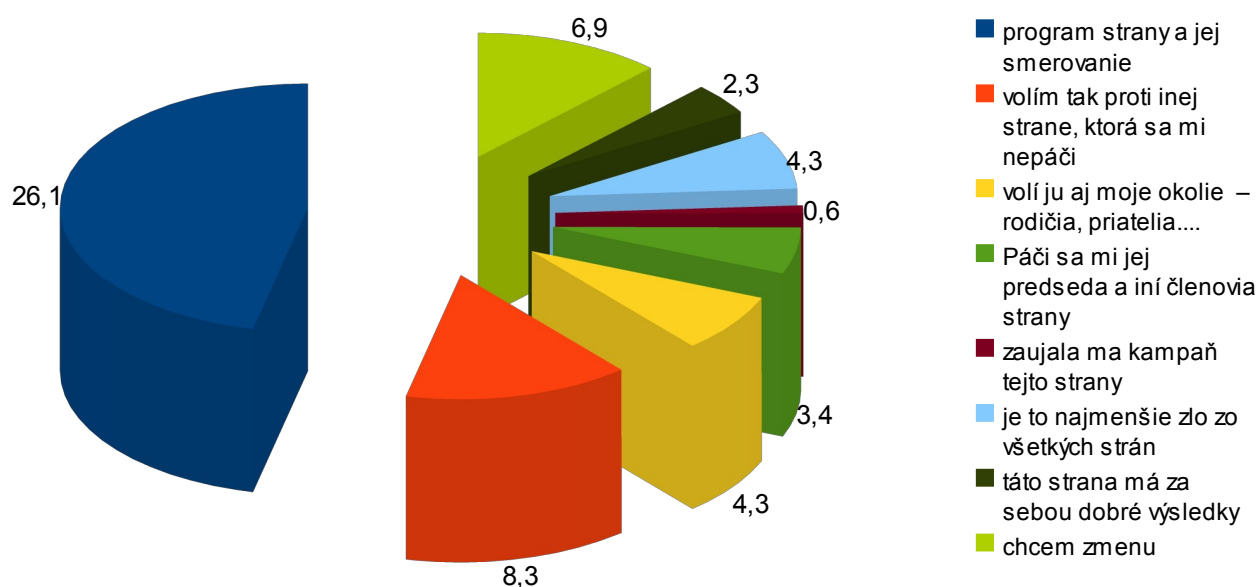

Aj napriek vyššie uvedenej nespokojnosti s fungovaním demokracie či záujmu o politiku, viac ako 50 % mladých prvovoličov bolo pripravených zúčastniť sa volieb. Môžeme sa domnievať, že výraznou mierou k tomu dopomohla všeobecná mobilizácia a vyzývanie pristúpiť k volebným urnám, a to nielen priamo od politických aktérov, ale hlavne od organizácií, jednotlivcov pôsobiacich mimo politickej sféry. Aj napriek vyššej pripravenosti zúčastniť sa volieb u prvovoličov výskum zaznamenal, že 29,5 % bolo nerozhodných pri voľbe politickej strany.

Výskum sa taktiež zameril na hlavné dôvody zúčastniť sa volieb do NR SR u prvovoličov Trnavského kraja. Prvovoliči prekvapujúco uviedli, že hlavným dôvodom voľby je politický program strany a jej smerovanie, uviedlo ho až 26,1 % respondentov. Ďalší z hlavných dôvodov voľby uviedli odpoveď „volím tak proti inej strane, ktorá sa mi nepáči“,

danú možnosť uviedlo 8,3 % respondentov . Medzi prvými tromi hlavnými dôvodmi sa umiestnila aj odpoveď „chcem zmenu“, ktorú preferovalo 6,9 % dotazovaných. Prvovoliči mali možnosť prostredníctvom dotazníkov uviesť aj druhý najhlavnejší dôvod voľby. Odpoveď „chcem zmenu“ preferovalo 13,8 % respondentov „program a smerovanie strany“ uviedlo 12,3 % a ako tretí spomedzi druhých hlavných dôvodov prvovoliči uviedli, že ich účasť vo voľbách (voľbu strany) ovplyvňovalo ich okolie (rodina, priatelia a pod.). Danú otázku preferovalo 7,4 % prvovoličov.

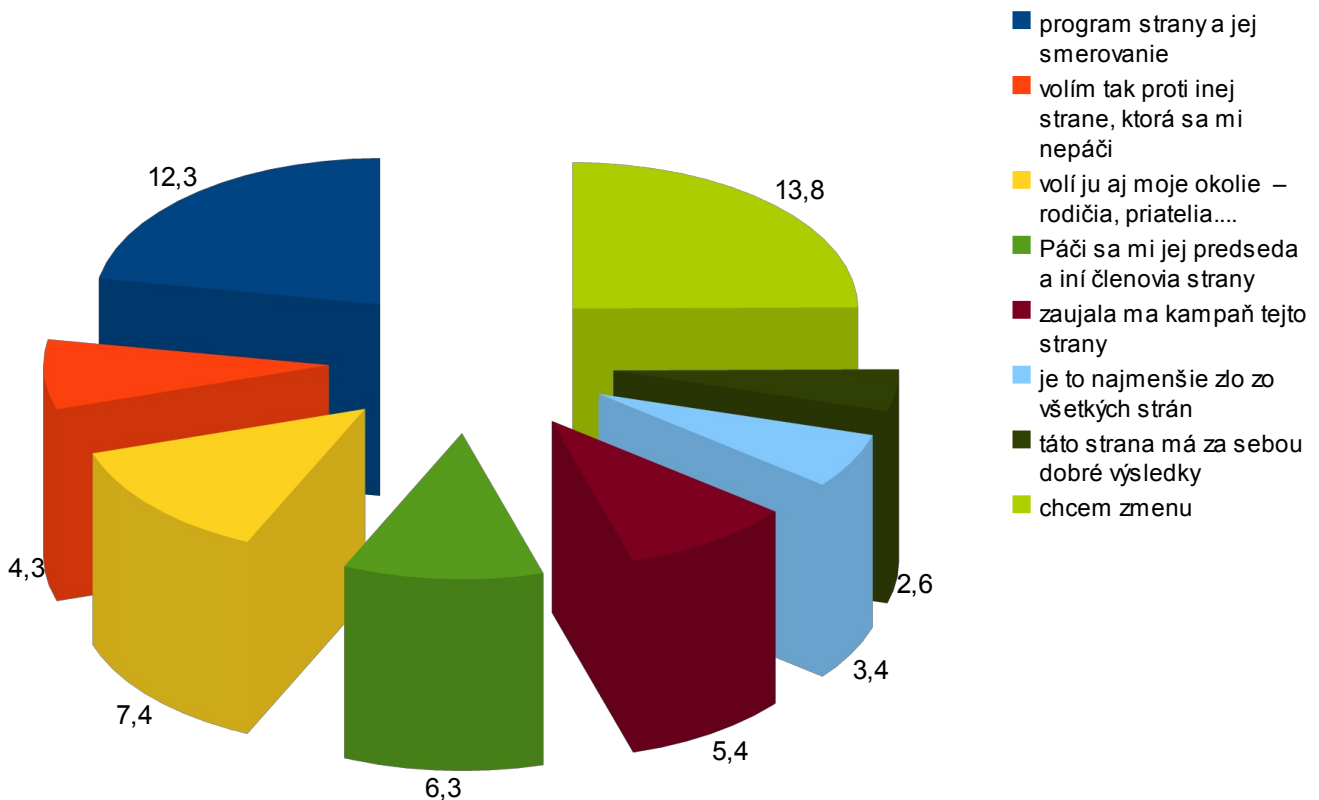
Schéma č. 21: Čo je hlavným dôvodom, ktorý Vás vedie k voľbe danej strany?

Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že výsledky výskumu potvrdili dostatočnú informovanosť a schopnosť prijímať politické správy prvovoličmi. Aj napriek výraznej apatii k politike, prvovoliči sa pri svojej voľbe rozhodujú na základe politického programu a doterajšieho smerovania strany. Ďalším dôležitým faktorom, ktorý zaznamenali výsledky, bolo, že na prvovoličov výraznou mierou vplývala aj mobilizácia orientujúca sa na zvýšenie volebnej účasti, či už zo strany samotných politických aktérov, alebo občianskej spoločnosti.

Výskum zaznamenal fakt, že volebné kampane politických strán nepôsobia výraznou mierou na volebný výber u prvovoličov. Vo všeobecnosti volebné kampane skôr pôsobia na voličov, ktorí sú nerozhodní, či kalkulujúci, a nie na voličov, ktorí už dlhodobo sympatizujú s danou politickou stranou, alebo svoju voľbu majú už dlhodobo stanovenú. Môžeme len predpokladať, že dané závery platia pri dopytovaní stredoškolákov, ktorí svoju voľbu mali stanovenú už pred samotným začiatkom predvolebného obdobia – obdobia volebných kampaní. Alebo platí názor, že prvovoliči sa čoraz viac začínajú orientovať v politickom a straníckom systéme a skôr preferujú politické strany s prepracovanými programami, dlhodobou stabilnou pozíciou v systéme, s ktorými sa môžu stotožniť, ako aj s celkovou spoločensko – politickou situáciou, s ktorou sa (ne) stotožňujú, či (ne) požadujú zmenu.

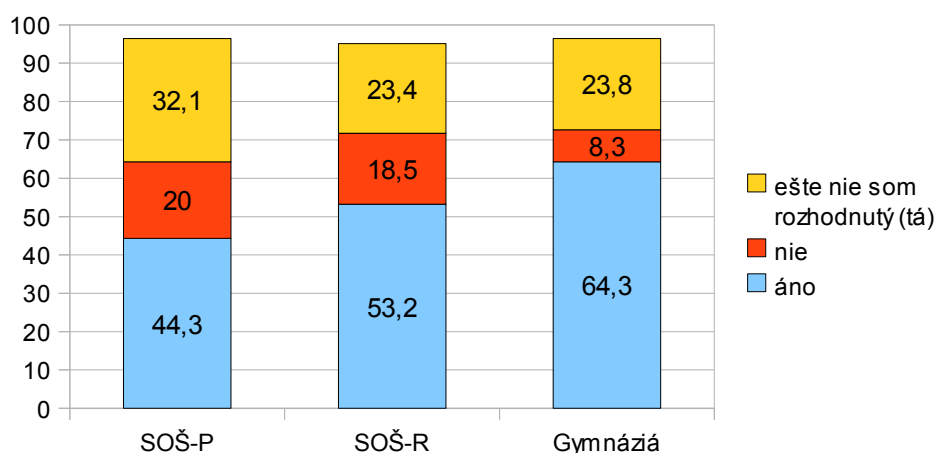
Schéma č. 22: A čo je druhý najdôležitejší dôvod, ktorý Vás vedie k voľbe tejto strany?

5.3 VPLYV EDUKAČNÉHO PROCESU NA VOLEBNÉ SPRÁVANIE PRVOVOLIČOV

Na (ne) účasť do volebnom procese u mladých prvovoličov má vplyv nielen momentálna situácia v rámci politického a spoločenského systému, ako to naznačili výsledky prezentované vyššie, ale jedným z indikátorov je aj vzdelanie prvovoličov, respektíve vychádzajúc z výskumnej vzorky - typ školy, ktorú prvovoliči navštevujú.

Schéma č. 23: 12. júna 2010 sa budú konať voľby do NR SR. Keď hovoríme s ľuďmi o týchto voľbách, zisťujeme, že viacerí sa ich nechcú zúčastniť. A čo vy, zúčastníte sa týchto volieb?

Výskum zaznamenal u prvovoličov, ktorí navštevujú gymnáziá v rámci Trnavského kraja, že až 64,3 % avizovalo svoju účasť vo voľbách do NR SR, oproti 8,3%, ktorí sa voliť nechystali. Najnižšiu účasť vo voľbách do NR SR avizovali študenti SOŠ-P 44,3 %, pričom až 32,1 % prvovoličov nebolo ešte rozhodnutých a 20 % študentov bolo rozhodnutých neprísť k volebným urnám. Pri pohľade na výber u študentov SOŠ-R, 53,2 % avizovalo, že sa zúčastní volieb do NR SR, oproti 18,5 %, ktorí sa voliť nechystali a 23,4 %, ktorí nie sú ešte rozhodnutí o svojej prípadnej (ne) účasti vo voľbách.

Aj napriek uvedenej vyššej miere záujmu vyjadriť svoj názor, politickú orientáciu prostredníctvom volebného procesu u prvovoličov navštevujúcich gymnáziá, výskum zaznamenal, že oproti stredoškólakom z ostatným typov škôl až 34,5 % gymnazistov bolo nerozhodných vo svojom výbere. Aj napriek týmto výsledkom práve oni už dlhobojšie avizovali svoje rozhodnutie voliť konkrétnu politickú stranu. Až 29,7 % dotazovaných prvovoličov SOŠ-P už dlhodobo deklarovalo svoju politickú orientáciu na danú politickú stranu, ktorú bude voliť vo voľbách do NR SR.

5. 4 ETNICKÁ DIMENZIA A JEJ VPLYV NA VOLEBNÉ SPRÁVANIE PRVOVOLIČOV

Určite najvýznamnejšia a najviditeľnejšia subkultúra pôsobiaca na správanie prvovoličov v Trnavskom regióne je sledovateľná prostredníctvom tzv. kultúrno – etnickej dimenzie volebného správania. Pri pohľade na administratívne členenie a skladbu obyvateľstva podľa národnosti v Trnavskom kraji je viditeľná prevaha maďarskej menšiny oproti ostatným, s výnimkou slovenskej národnosti (predovšetkým okres Dunajská Streda).

Schéma č. 24: Skladba obyvateľstva podľa národnosti v Trnavskom kraji (k 31.12.2008)

Národnosť	Počet obyvateľov v tis. v rámci Trnavského kraja
Slovenská	412481
Maďarská	130656
Rómska	3167
Česká - moravská	5519
Rusínska	77
Ukrajinská	318
Nemecká	369
Poľská	252
Ruská	168
Iná a neuvedená	6927

Práve vyššie spomínaný okres – Dunajská Streda patrí podľa štatistík k okresom, v rámci ktorých má maďarská národnosť väčšinu. Zo 67 obcí majú len tri obce slovenskú väčšinu. Z pohľadu volebnej participácie je daná špecifickosť výrazne viditeľná, a to predovšetkým z hľadiska mobilizácie voličstva. Okres Dunajská Streda vo voľbách do NR SR dosiahla najvyššiu volebnú účasť spomedzi všetkých okresov na Slovensku, a to až 67,57 %.

Výskum prvovoličov zaznamenal identické výsledky už pred samotnými parlamentnými voľbami. Vyššiu mieru ochoty zúčastniť sa volieb do NR SR u prvovoličov výskum potvrdil prevažne v okresoch, v rámci ktorých v ostatných rokoch vyhrala politická strana reprezentujúca najmä maďarskú národnosť. V okrese Dunajská Streda avizovalo svoju účasť vo voľbách do NR SR z 30 dotazovaných stredoškolákov 24, čo je 80%. V okrese Galanta to bolo zo 72 respondentov - prvovoličov 34, čo je skoro polovica (47,2 %).

Najnižšiu volebnú účasť avizovali prvovoličvi v rámci Skalického okresu, kde zo 43 respondentov vyjadrilo sa zúčastní volieb do NR SR len 15 stredoškolákov (34,8 %).

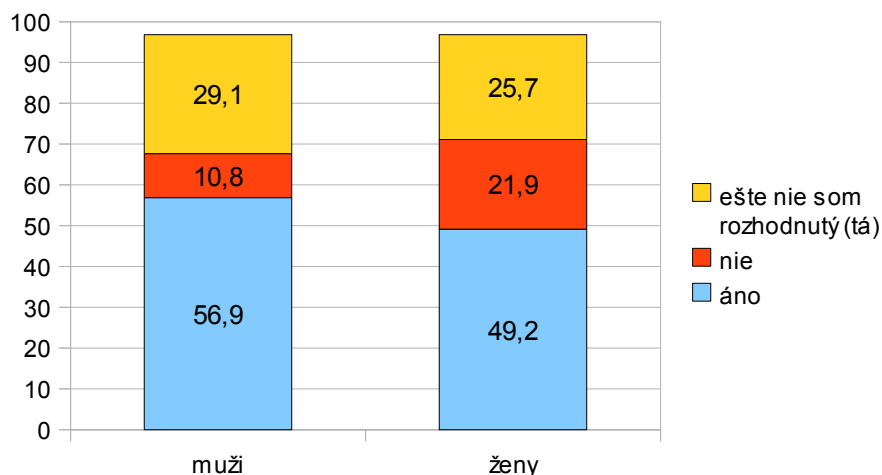
Z hľadiska dôvodu svojej voľby v porovnaní so všeobecnými výsledkami výskumu nie sú viditeľné diametrálne rozdiely. Dotazovaní stredoškoláci z vybraných okresov udali ako

svoj hlavný dôvod volebnej účasti – voľba politickej strany, jej program a smerovanie. Respondenti z okresu Galanta uviedli daný dôvod v 31,9 %, v okrese Dunajská Streda to bolo 30% , v okrese Trnava 26,8 % a okrese Hlohovec 28,6 % respondentov. V Skalickom okrese študenti uviedli ako dôvod voľby „program a smerovanie strany“ len v 7%. Vo všeobecnosti v porovnaní s ostatnými okresmi, práve v Skalickom okrese prvovoliči boli výrazne apatickí nielen vo vzťahu k účasti vo voľbách, ale taktiež vo vzťahu k dôvodom svojej voľby, kde ani jeden z ponúkaných dôvodov neprekročil 12% , v porovnaní s neuvedenými odpoveďami.

5.5 VOLEBNÉ SPRÁVANIE PRVOVOLIČOV Z POHĽADU RODOVÉHO ZARADENIA

Pri skúmaní politickej (ne) aktivity v rámci volebného procesu sa taktiež výskum zamerlal na prvovoličov z pohľadu rodového zaradenia. Stredoškóoláci oproti stredoškóoláčkam avizovali vyššiu účasť vo voľbách, a to 56,9 % oproti 49,2 %. Taktiež z hľadiska negatívneho postojú k účasti na volebnom procese, stredoškóoláčky sa priklonili vo vyššej miere ako stredoškóoláci k možnosti neúčasti – 21,9 % oproti 10,8 %. Z pohľadu nerozhodnosti obidve rodové skupiny dosiahli viac – menej zhodný výsledok – 29,1 % stredoškóolákov a 25,7 % stredoškóoláčok ešte nebolo rozhodnutých či sa (ne) zúčastnia volieb do NR SR 12. júna 2010.

Schéma č. 25: Porovnanie avizovanej účasti vo voľbách 12. júna 2010 do NR SR u prvovoličov z pohľadu rodového zaradenia.

Pri uvádzaní prvého hlavného dôvodu – motivácie pristúpiť k volebným urnám, respektíve k voľbe politickej strany stredoškóoláci uviedli ako jeden z najvýraznejších dôvodov práve program a smerovanie politickej strany, až v 33, 5%, oproti stredoškóoláčkam, ktoré sa

priklonili k danej možnosti len vo 20,3 %.

Výskum taktiež zaznamenal zhodu v rámci najčastejšieho dôvodu zúčastniť sa volieb do NR SR. K dôvodu „*volím tak proti inej strane, ktorá sa mi nepáči*“ sa priklonilo 8,9 % stredoškólkov a 7% stredoškólkov. Pri výbere druhého najčastejšieho dôvodu u stredoškólkov výskum zaznamenal zaujímavý presun postojov prvovoličov, ktorí sa priklonili v prvom dôvode k programu a smerovaniu strany. Ako druhý dôvod, ktorý ich vedie k voľbe danej strany ho uviedlo už len 13,9 % stredoškólkov. Najčastejším dôvodom, ktorý podľa nich zohráva pri výbere svoju dôležitosť je práve ochota, či respektíve „túžba“ po zmene. K danému dôvodu sa priklonilo ako svojmu druhému najčastejšiemu až 15,8 % respondentov (ako prvý dôvod túto možnosť uviedlo v porovnaní len 6,3%).

Výskum zaznamenal pri výbere druhého dôvodu voľby danej politickej strany u stredoškólkov výraznú fragmentovanosť. Medzi najčastejšie dôvody dotazovaní stredoškólkovia zaradili ochotu voliť proti inej strane a voľba konkrétnej strany z dôvodu rovnakej voľby v rámci ich okolia, a to v 6,3 %. Stredoškólkovia vo vyššej miere avizovali výber a voľbu konkrétnej politickej strany na základe určitých sympatií k predsedovi a členom strany a to až v 7%. Rovnaké percento stredoškólkov uviedlo ako svoj druhý dôvod vplyv volebnej kampane na ich rozhodovanie. Stredoškólkovia ako druhý dôvod uvádzali podobné možnosti ako stredoškólkovia, len nie v takej výraznej miere. Ochotu (túžbu) po zmene označilo 11,8 %, program a smerovanie strany 10,7 % a voľba konkrétnej strany z dôvodu identické voľby ich okolia až 8,6 % dotazovaných stredoškólkov.

Vo všeobecnosti však výskum zaznamenal výraznú apatiu stredoškólkov k možnosti ísť voliť. Aj napriek tomu, že vo viacerých prípadoch prvovoličky avizovali svoju účasť pristúpiť k volebným urnám, ich motívy voľby oproti prvovoličom boli negatívne. Príkladom je dôvod voľby menšieho zla, kedy ho 5,3 % prvovoličiek uviedlo ako hlavný motív voliť oproti 3,2 % prvovoličov. Taktiež pri porovnaní vplyvu svojho okolia, prvovoličky oproti prvovoličom v obidvoch prípadoch uviedli výrazný vplyv na svoje rozhodovanie. Ako hlavný dôvod voľby ho uviedlo 5,9 % a ako druhý dôvod 8,6 % dotazovaných stredoškólkov.

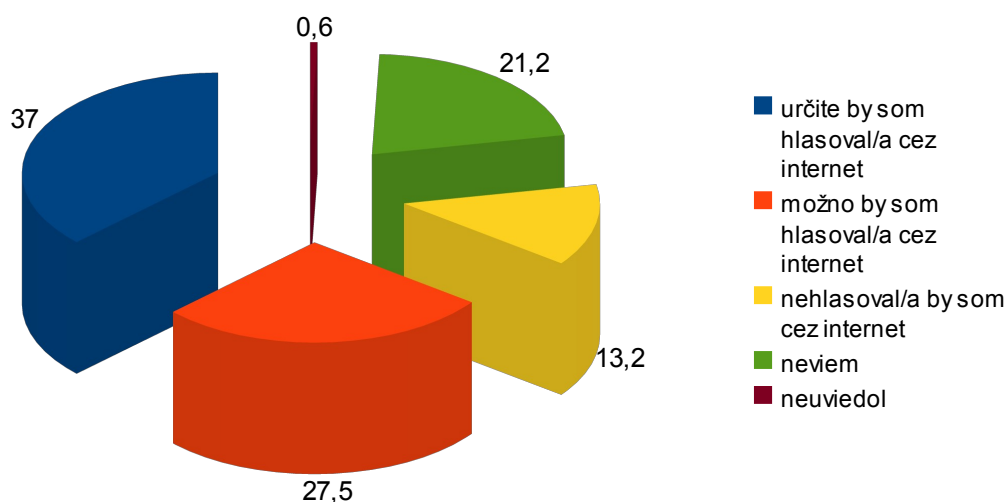
5.6 INTERNET A VOLEBNÉ SPRÁVANIE PRVOVOLIČOV

Medzigeneračné rozdiely v rámci aktívnej participácie sú viditeľné predovšetkým pri porovnaní životného štýlu mladých ľudí a ich rodičov. Hlavným faktorom daných zmien je najmä nástup nových digitálnych technológií. Väčšina ostatných výskumov potvrdzuje, že daná generačná priepasť je vytváraná priamym vplyvom nových digitálnych technológií na životný štýl mladých ľudí. Ďalekosiahly dosah daných technológií na aktívnu participáciu nielen v rámci občianskej spoločnosti, ale aj dosah na politickú aktivitu mladých ľudí každoročne potvrdzujú výskumy zamerané na danú oblasť.

Výskum prvovoličov Trnavského kraja nám taktiež naznačil, akým spôsobom by bolo možné pozdvihnúť mieru a angažovanosť mladých ľudí v rámci demokratických procedúr, vrátane volebného procesu. Ako naznačuje otázka „*Pokiaľ by ste mali možnosť hlasovať vo voľbách do NR SR prostredníctvom počítača cez internet*“, 37 % dotazovaných stredoškóľakov sa vyjadrilo, že by určite hlasovalo prostredníctvom internetu, 27,5 % by možno hlasovalo a 21,2 % sa nevedelo vyjadriť. Práve vyššie uvedené skupiny vytvárajú základ pre pestovanie aktívneho občianstva mladých ľudí nielen na lokálnej, regionálnej ale aj národnej úrovni. Keďže len 13,2 % respondentov uviedlo, že by určite nehlasovali cez internet.

Pri hlbšej analýze výsledkov výskumu z pohľadu rodového zaradenia, typu školy a okresu výskum zaznamenal v niektorých prípadoch výrazné rozdiely. Dotazovaní stredoškóľáci sa vyjadrili v 45,6 %, že by určite hlasovali cez internet pri voľbách do NR SR oproti 29,4 % stredoškóľáčkam. Pri možnosti „*možno by som hlasoval /la*“ sa pomer vymenil, kedy sa k túto odpoveď preferovalo len 24,1 % stredoškóľakov a až 30,5 % stredoškóľáčok. Volebnú apatiu hlasovania cez internet podľa výsledkov avizovalo 15,2 % stredoškóľakov a 11,8 % stredoškóľáčok.

Schéma č. 26: *Pokiaľ by ste mali možnosť hlasovať vo voľbách do NR SR prostredníctvom počítača cez internet.*

Pri porovnaní (ne) účasti vo voľbách cez internet z pohľadu typov stredných škôl, ktoré navštevujú dopytovaní študenti výskum nezaznamenal výrazné rozdiely. S odpoveďou „určite by som hlasoval /la cez internet“ sa stotožnilo 36,9 % gymnazistov, 35,5 % študentov SOŠ-R a 38,6 % študentov SOŠ-P. S odpoveďou „možno by som hlasoval /la“ sa stotožnilo

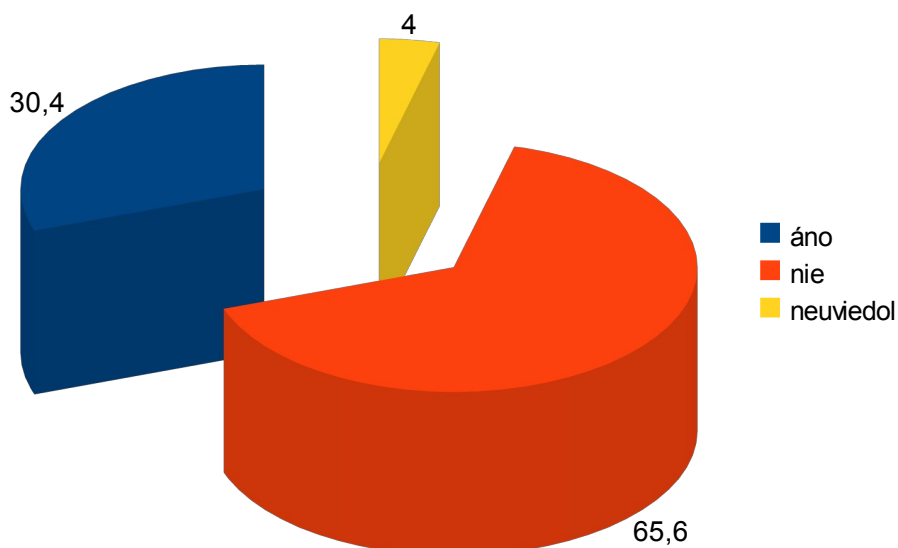
28,6 % gymnazistov, 27,4 % študentov SOŠ-R a 26,4 % študentov SOŠ-P. Politická apatia voľby cez internet bola zaznamenaná u 11,9 % gymnazistov, 12,1 % študentov SOŠ-R a 15 % študentov SOŠ-P.

Z pohľadu okresov, v rámci ktorých stredoškooláci žijú, výskum nezaznamenal taktiež výrazné rozdiely, až na jednu výnimku. Stredoškooláci okresu Hlohovec až v 42,9 % by určite hlasovali cez internet do NS SR, ak by taká možnosť bola. Podobný výsledok je viditeľný aj pri odpovediach stredoškoolákov z okresov Trnava – 37,5 %, Galanta 34 %. Stredoškooláci z okresu Skalica – 32,6 % a okresu Dunajská Streda 30 % v porovnaní s ostatnými až do takej miery nepreferovali voľby cez internet. Najvyššia miera politickej apatie voľby cez internet bolo zaznamenaná u stredoškoolákov v okresoch Galanta – 15,27 %, Dunajská Streda 16,7 % a Trnava 14,3 % oproti okresom Hlohovec 11 % a Skalica – 9,3 %.

6. PRVOVOLIČI A POLITICKÉ STRANY

Špecifickou skupinou vo vzťahu k straníckej identifikácii sú najmä prvovoliči. Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že patria k nevyhraneným, nerozhodným voličom a to nielen z dôvodu ich nerozhodnosti, ktorému politickému aktérovi by mali dať svoj hlas, ale taktiež nerozhodnosti vo vzťahu k ich samotnej účasti vo voľbách. Ich stranícka identifikácia z pohľadu stability je vo väčšine prípadov najslabšia. Inými slovami povedané, ich životný cyklus v rámci formovania politickej a straníckej identity je v začiatkoch, čiže je náchylnejší na zmeny. Rozhodujú sa buď podľa momentálnej situácie, alebo podľa doporučení či vplyvu svojich rodičov.

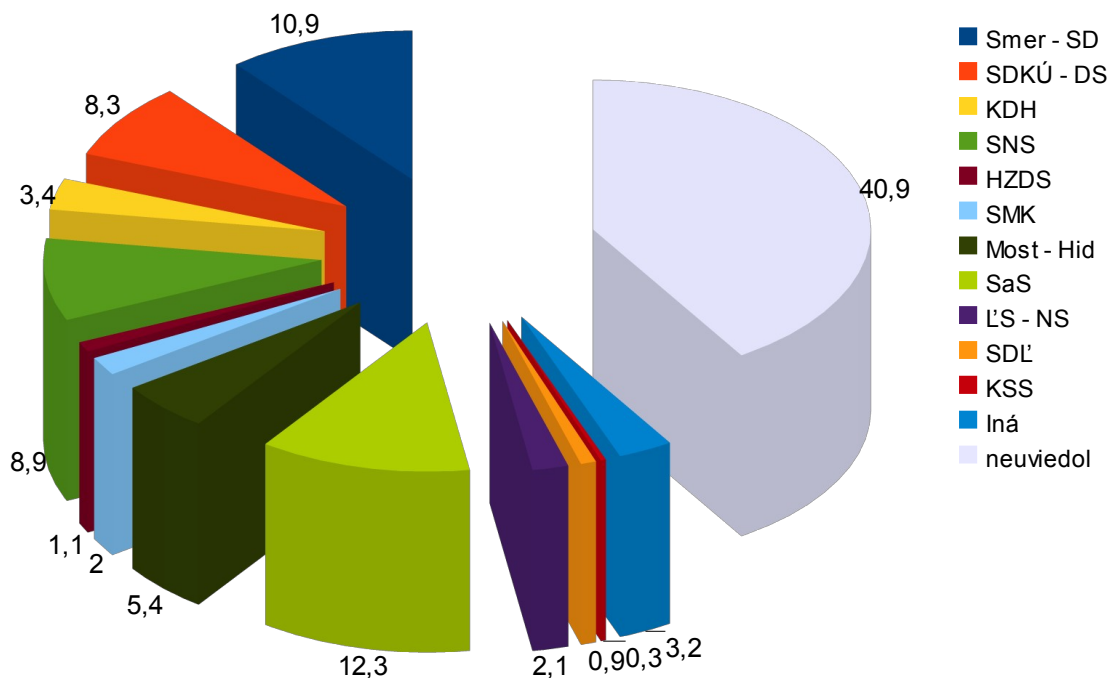
Schéma č. 27: *Cítite sa k niektorej politickej strane blízko?*

Na otázku o straníckej identifikácii študenti stredných škôl uviedli v 65,9 %, že v súčasnosti žiadna z politických strán pôsobiach v slovenskom straníckom systéme im nie je blízka. Svoj názor potvrdili aj v nasledujúcej otázke o určitých sympatiách k nejakej politickej strane.

Vo všeobecnosti však prevažoval názor, že aj napriek značnej absencii straníckej príslušnosti a identifikovaní sa k určitej politickej strane prvovoliči boli schopní na základe svojich doterajších, nadobudnutých informácií a skúseností identifikovať sa s určitou politickou stranou (približne 60 % na základe výskumu).

Schéma č. 28: Ku ktorej strane sa cítite najbližšie?

Hlavným cieľom vyššie uvedenej schémy bolo zistiť stranícku identifikáciu prvovoličov ku konkrétnej politickej strane. Z pohľadu volebných výsledkov, ktoré vzišli z volieb do NR SR 12. júna 2010, výskum potvrdil rastúce sympatie k politickej strane Sloboda a Solidarita (SaS). Schopnosť SaS výrazným spôsobom zaujať mladých ľudí prostredníctvom sociálnych sietí sa zobrazila nielen v danom výskume, ale aj pri volebných výsledkoch. Prieskum taktiež potvrdil očakávaný výsledok aj u vtedajšej vládnej strany Smer-SD, či súčasnej koalícnej strany SDKÚ – DS.

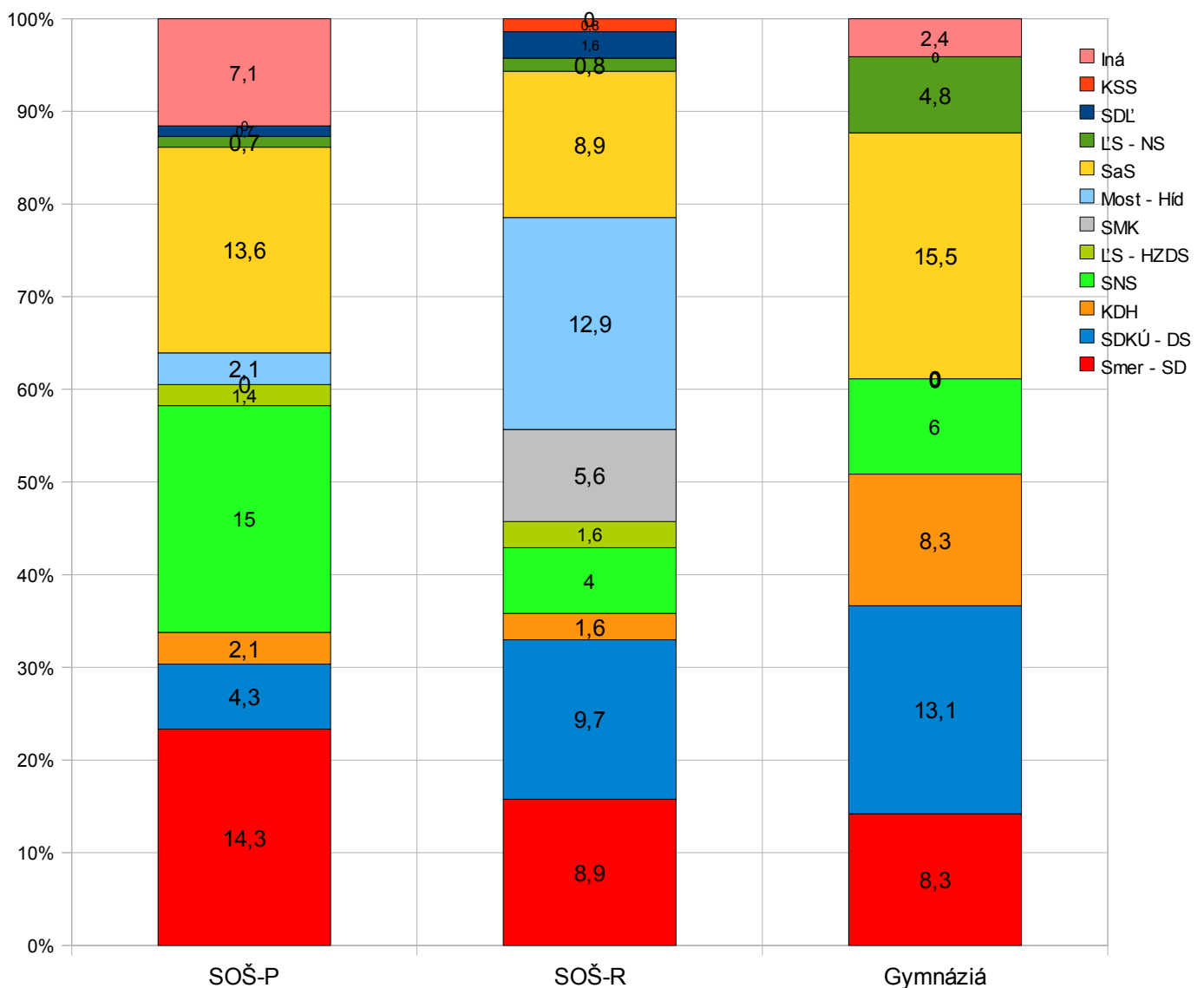
Prekvapivé hodnotenie, ktoré je potrebné sledovať z hľadiska vývoja a štruktúry či charakteru voličstva, je stranícka identifikácia prvovoličov vo vzťahu ku (krajne) pravicovým stranám. Podľa prieskumu pravicová politická strana – Slovenská národná strana – získala podľa výsledkov 8,9 % (viď schéma č. 2) a Ľudová strana – Naše Slovensko 2,1% sympatií. Musíme však vziať do úvahy aj fakt, že niektorí respondenti v rámci možnosti č. 9 (ak inú stranu, uveďte názov) vpísali názov „Kotlebova strana“ a to predovšetkým z nevedomosti ohľadom oficiálneho názvu (v schéme č. 3 „iná“ z 3,2% je potrebné započítať aj tento fakt). Pri porovnaní jednotlivých okresov v rámci Trnavského kraja, kde sa dopytovanie uskutočnilo (Sereď, Galanta, Skalica, Veľký Meder, Trnava, Hlohovec), výrazný podiel sympatií získali

práve dve vyššie spomínané pravicové strany - predovšetkým v okrese Trnava, Galanta a Sereď, kde dokonca SNS s výrazným náskokom prebehla aj víťazné politické strany v parlamentných voľbách, v niektorých okresov dokonca aj dvojčíselným rozdielom.

Výskum zaznamenal pri porovnaní stredoškolákov navštevujúcich odlišné typy škôl výrazné rozdiely, a to najmä vo vzťahu k ich politickej orientácii. Pravicová politická orientácia gymnazistov, podľa politickej škály ľavica – stred – pravica, sa taktiež pretavila aj pri potenciálnom výbere politickej strany. Výrazný nárast potenciálnych preferencií bol zaznamenaný najmä u krajne pravicovej ĽS-NS. Až 4,8 % gymnazistov označilo danú politickú stranu ako najbližšiu z pohľadu ich orientácie - identity.

Potrebné je však upozorniť na fakt, že dané dopytovanie sa týkalo len vyjadrených sympatií k strane, čo sa nemuselo odzrkadliť pri voľbe relevantného politického aktéra u prvovoličov.

Schéma č. 29: *Ku ktorej strane sa cítite najbližšie?(podľa typov škôl)*

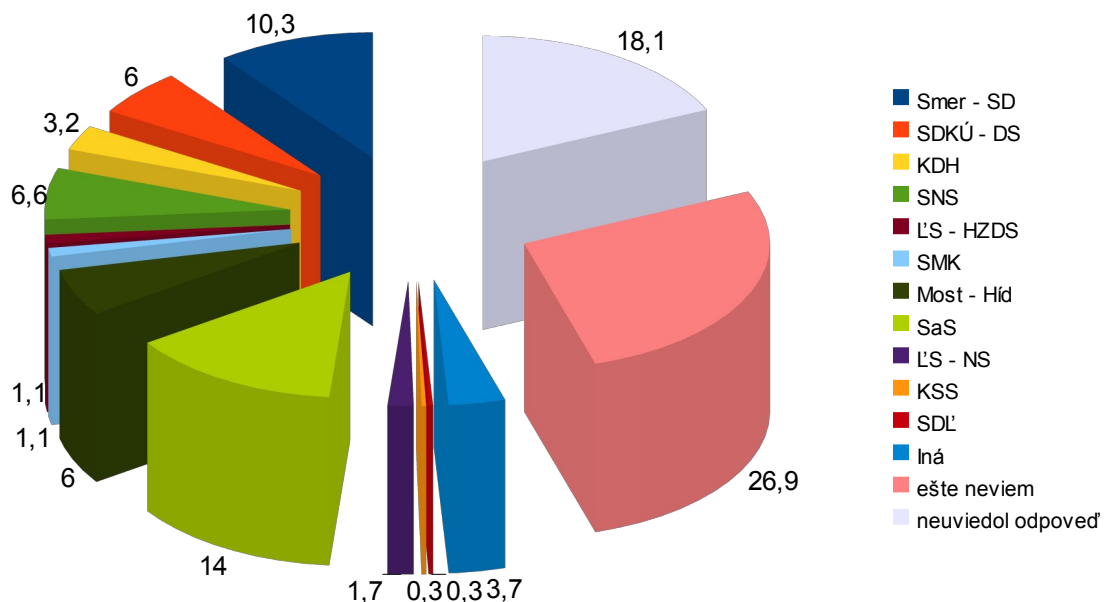

Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že stranická identifikácia prvovoličov z hľadiska jej vývoja patrí do skupiny najjednoduchšie formulovateľných, avšak aj najrýchlejšie premenných názorov - postojov. Schopnosť udržania ich záujmu a voličskej identifikácie smerom k určitej politickej strane vyžaduje enormné množstvo vložených materiálnych a kapitálových nákladov. Avšak aj pri maximalizácii daných vstupov nemusí byť vždy dosiahnutý požadovaný výstup. Inak povedané, mladých ľudí môžeme zaradiť do tzv. skupiny preskupovaných hlasov, meniaci svoj názor, orientáciu, zaradenie a to permanentne. Svoje (ne) sympatie smerom k politickým stranám dokážu meniť vo vzťahu k aktuálnej situácii.

6.1 PRVOVOLÍČI A VÝBER RELEVANTNEJ POLITICKEJ STRANY

Ako už bolo vyššie naznačené, (ne) sympatie k určitej politickej strane nevedú automaticky k jej potenciálnej voľbe u daného voliča. Toto nepísané pravidlo z časti platí aj u dotazovaných študentov stredných škôl. Aj napriek minimálnym odchyľkám, sa nájdu výnimky v podobe politických strán, ktoré sa vyznačujú stabilitou v systéme, respektíve sympatie sa rovnajú potencionalnej voľbe.

Schéma č. 30: *Pokiaľ k voľbám pôjdete, ktorú politickú stranu budete voľiť?*

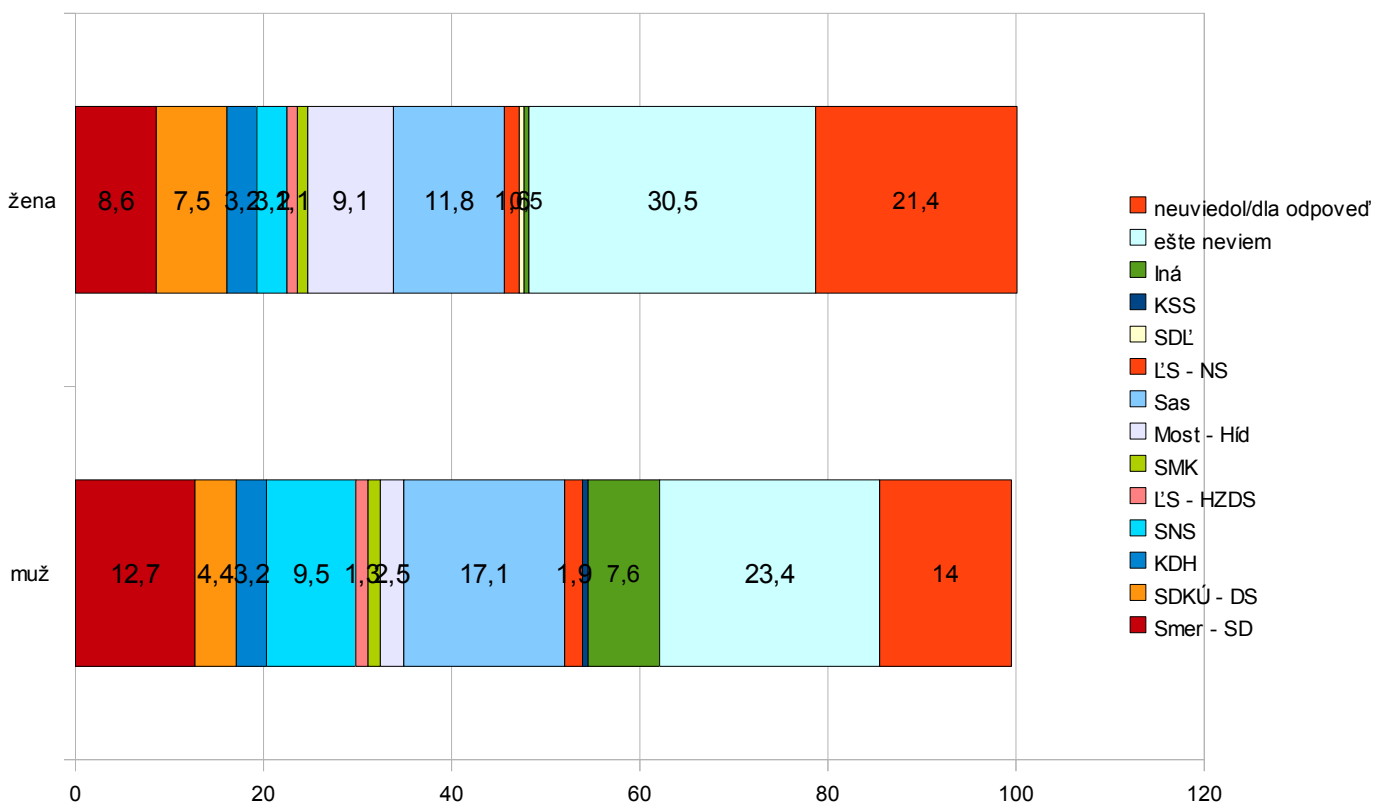

Výskum prvovoličov Trnavského kraja potvrdil, že ich politická blízkosť k určitej politickej strane sa pretavuje aj do voľby danej strany. Takýmto príkladom je politická strana Smer – SD, ktorú študenti označili ako stranu, ku ktorej sa cítia najbližšie, ale aj ako potenciálnu možnosť voľby „zhodnou“ percentuálnou hodnotou (10,9% a 10,3%). Stabilné

postavenie aj pri minimálnych odchýlkach v politickom systéme je viditeľné aj u politických strán s nižším potenciálnym ziskom – KDH sympatie 3,4% a potenciálna voľba 3,2%, ĽS – HZDS 1,1% a 1,1%, SMK 2 a 1,1%, Most 5,4% a 6%, ĽS – NS 2,1% a 1,7%, KSS 0,3% a 0,3%. Výraznejší pokles sympatií naopak zaznamenali „stálice“ na politickej scéne, politickú stranu SDKÚ – DS považovalo 8,3% sa sympatickú (či im bližšiu) a len 6% študentov by jej odovzdalo svoj hlas. Rovnaký príklad poklesu je aj u politickej strany SNS, kedy sympatie (blízkosť) dosahovali 8,9% a jej potenciálna voľba len 6,6%. Opačným príkladom bola politická strana SaS, ktorá naopak navýšila svoj potenciál z 12,3% na 14%.

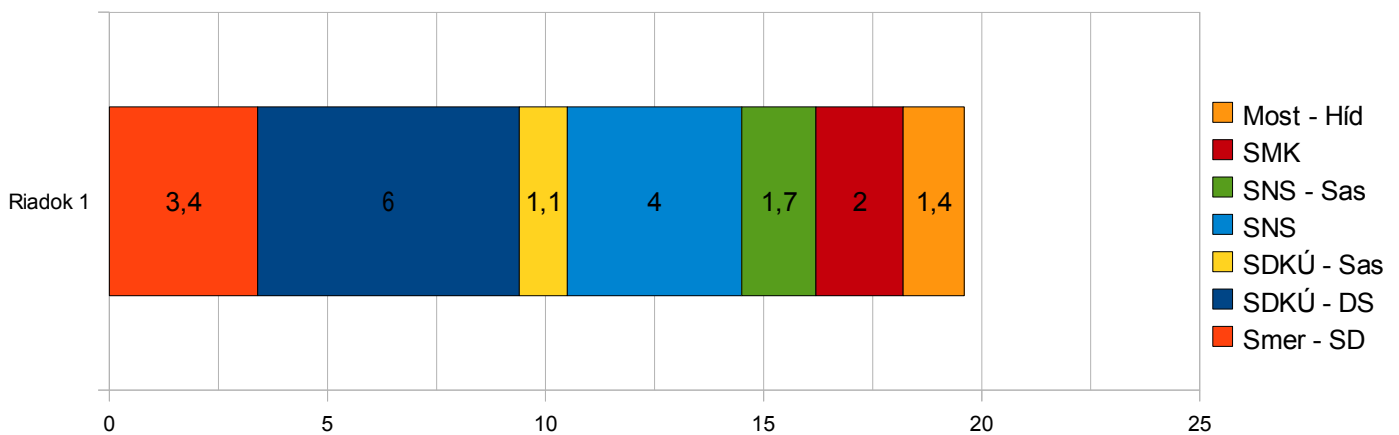
Najzaujímavejšie je sledovať, ako sa hodnotenia študentov, ktorí neuviedli pri otázke ohľadom sympatií (blízkości) žiadnu odpoveď (40,9%), pretavili do ich nerozhodnosti v potenciálnej voľbe určitej politickej strany. Až 26,9% študentov bolo pri otázke voľby politickej strany nerozhodných a 18,1% neuviedlo žiadnu z možností. Práve nerozhodní voliči zohrávajú významnú úlohu pri (ne) voliteľnosti danej politickej strany do parlamentných kresiel. Výskum taktiež zaznamenal o niečo výraznejšiu politickú aktivitu u prvovoličov – stredoškolákov. Vyše 60% respondentov, ktorí avizovali svoju účasť vo voľbách, už malo jasný výber politickej strany, oproti stredoškoláčkam.

Schéma č. 31: Pokiaľ k voľbám pôjdete, ktorú politickú stranu budete voliť?

Výskum tiež ukázal, že prvovoliči majú jasnú predstavu o tom, ktorej strane dajú svoj hlas, ak sa zúčastnia volieb do NR SR. Svoju voľbu majú dlhodobo premyslenú. Dokazujú to aj výsledky výskumu, v rámci ktorého len necelých 20% respondentov, ktorí avizovali svoju účasť vo voľbách do NR SR, uvažovalo aj vo voľbe inej politickej strany. Dotazovaní študenti mohli označiť dve strany o ktorých uvažovali pri svojom výbere. Výskum zaznamenal zaujímavé kombinácie politických strán, medzi ktorými sa prvovoliči rozhodovali. Asi najvýraznejšie špecifikum bola kombinácia pravicovej SNS s liberálnou SaS, ktoré ako svoju druhú voľbu preferovalo 1,7 % dotazovaných. Potvrdila sa taktiež prevaha pravicových politických strán pri výbere potenciálnej voľby politickej strany.

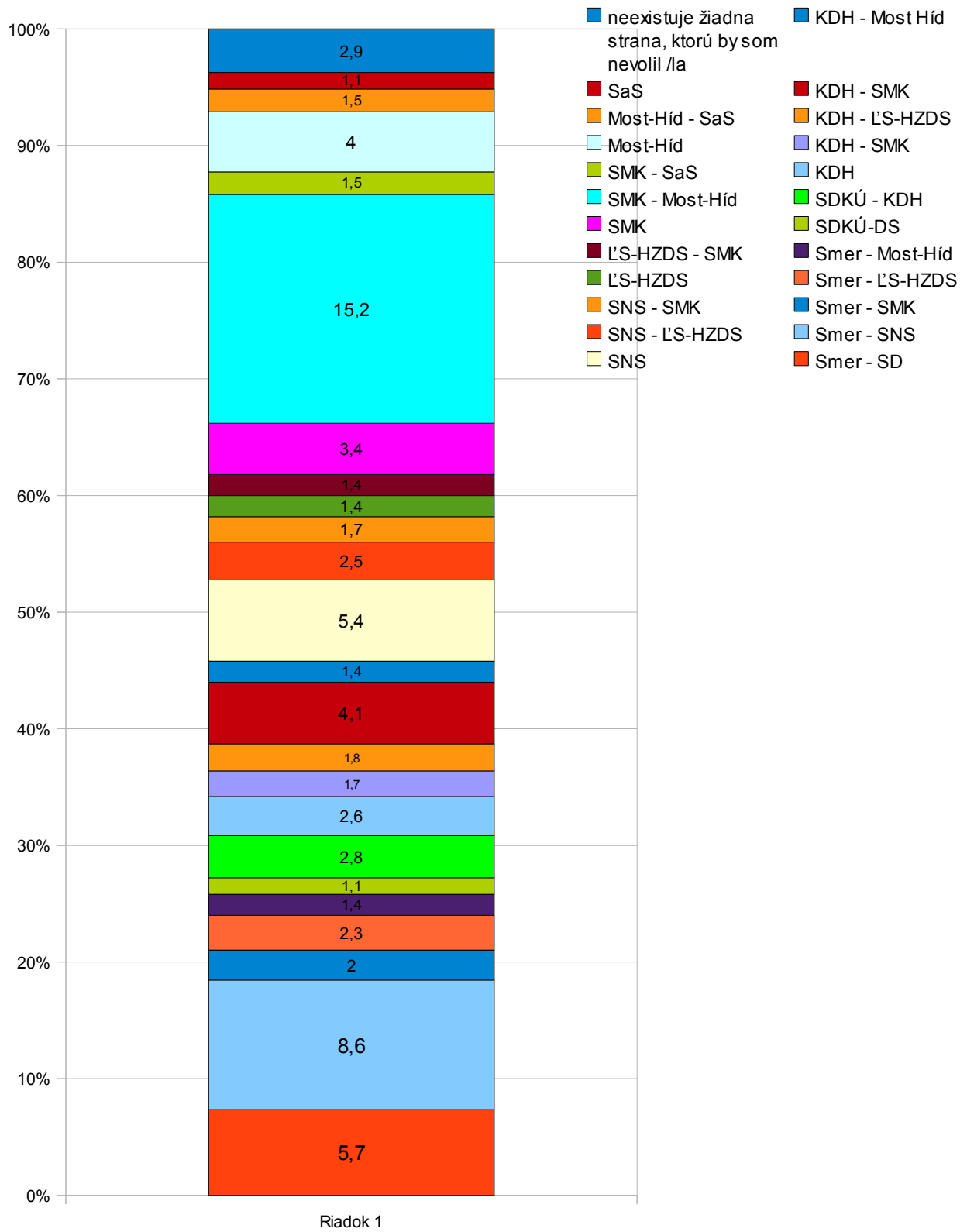
Schéma č. 32: Uvažovali ste o voľbe inej politickej strany?

Výskum potvrdil výsledky ostatných výskumov zaoberajúcich sa danou tematikou, a to že celkové rozloženie (ne) sympatií pri výbere voľby danej politickej strany sa v ostatných rokoch výrazne polarizuje. Inými slovami povedané, politické strany v súčasnom rozložení majú na obidvoch póloch (ne) sympatií rovnaké zastúpenie. Výsledky výskumu zaznamenali, že pri porovnaní možností pri (ne) výbere politickej strany.

Výskum prvovoličov Trnavského kraja tiež poukázal na fakt, že dotazovaní študenti mali jasné stanovisko vo vzťahu k politickým stranám, ktoré by nikdy nevolili. Necelých 80 % respondentov sa vyjadrilo o konkrétnej strane, alebo kombinácii strán, ktoré by nikdy nevolilo. Výskum taktiež zaznamenal výrazné nesympatie k politickej strane SMK, ktorú by samostatne alebo v kombinácii s inou politickou stranou študenti nikdy nevolili. Podľa výsledkov sa preukázalo dané stanovisko až vo ôsmich prípadoch. V piatich prípadoch by dotazovaní študenti nikdy nevolili politické strany KDH, ĽS-HZDS a Smer – SD, či už samostatne, alebo v kombinácii s inou politickou stranou. V štyroch prípadoch by študenti nikdy nevolili politické strany SNS a Most-Híd. Politické strany SaS a SDKÚ – DS by nikdy nevolilo najmenej dotazovaných prvovoličov.

Schéma č. 33: Existujú strany, ktoré by ste nikdy nevolili?

6.2 PERSONALIZÁCIA POLITICKÝCH STRÁN U PRVOVOLIČOV

Politickí kandidáti zohrávajú veľmi dôležitú úlohu pri oslovovaní potenciálnych voličov – členov – straníkov, formovaní a prezentácií straníckej politiky smerom k verejnosti, ako aj jej nasledovanie. Majú taktiež možnosť prezentovať – propagovať niektoré verejné politiky, o ktoré majú ľudia záujem a ktoré si môžu privlastniť za svoje. Vo všeobecnosti povedané politickí lídri sú taktiež určitou modelovou rolou, hlavne sú spájaní s víziou budúcnosti, hovoriac o určitých alternatívach k súčasnému politickému systému či subjektom pôsobiacim v nich, predovšetkým v rámci tradičného vzťahu koalícia vs. opozícia. Politickí lídri majú určité charakterové vlastnosti, ktorými priťahujú voličov.

V súčasnosti zaznamenávame trend, že politickí lídri sú tlačení do centra diania a majú dôležité postavenie a vplyv vo vzťahu k politickej strane, v kampaniach, vo voľbách. Analýza vzťahu politického lídra – nasledovateľa sa v súčasných výskumoch stáva prioritným objektom skúmania. Avšak musíme konštatovať, že odborná literatúra zaoberajúca sa vplyvom politických lídrov na mladých voličov nie je dostatočná, úplne absentuje odborná diskusia na analýzu daného vzťahu. Preto je veľmi zaujímavé z pohľadu personalizácie politiky sledovať schopnosť politických lídrov (ne) ovplyvňovať volebné správanie mladých ľudí (vrátenie prvovoličov). Hlavne do akej miery sú schopní politickí lídri polarizovať správanie mladých ľudí, respektíve schopnosť narábať s formovaním pocitov mladých ľudí k danému politickému kandidátovi. Či u mladých ľudí prevláda pri výbere a sympatiách k danému politickému lídrovi emócie alebo racionálne jednanie.

Výskum prvovoličov v Trnavskom kraji z pohľadu politickej identity a personalizácie politiky poukázal na veľmi zaujímavé výsledky. Predovšetkým vo vzťahu k (ne) sympatiám jednotlivým politickým lídrom. Môžeme konštatovať, že dotazovaní mladí ľudia sú vo väčšej miere veľmi kritickí k jednotlivým politickým lídrom. Pri otázke ohľadom (ne) sympatií k jednotlivým politickým predstaviteľom sa väčšina priklonila v rámci škály od 0 po 10 k spodným číslam reprezentujúcim nesympatie (škála 0 – 4). Inými slovami povedané, v priemere 50% respondentov prechováva k jednotlivým politickým predstaviteľom nesympatie. Najvýraznejšie nesympatie prechovávali k predstaviteľom politických strán, ktoré neprekročili volebný prah v júnových voľbách 2010, a tak zostali pred bránami parlamentu – politický a volebný líder ĽS – HZDS a volební líder SMK (pozri schéma č. 25). Vo všeobecnosti však výskum zaznamenal výrazné nesympatie u všetkých politických predstaviteľov. Dotazovaní študenti v priemere od 19,2 % – 41,3 % prejavili silné nesympatie k jednotlivým lídrom politických strán. Za najmenej nesympatických politických predstaviteľov označili politických lídrov, ktorí v pozícií volebného a straníckeho lídra pôsobia krátky čas (SDKÚ – DS, KDH, SaS). Môžeme predpokladať, že to vyplýva hlavne z dôvodu nedostatku informácií o činnosti daných politických predstaviteľov, respektíve ešte doteraz sa neprejavili

v dostatočnej miere v rámci pôsobenia na politickej (domácej) scéne. Toto konštatovanie sa potvrdilo predovšetkým u dvoch lídrov politických strán (KDH – 43,5% a SaS– 42,8 %), kedy dotazovaní študenti uprednostnili odpoveď s možnosťou „nepoznám, nemám dostatok informácií“.

Schéma č. 34: (Ne) sympatie stredoškôľákov Trnavského kraja k jednotlivým politickým stranám kandidujúc v NR SR 2010.

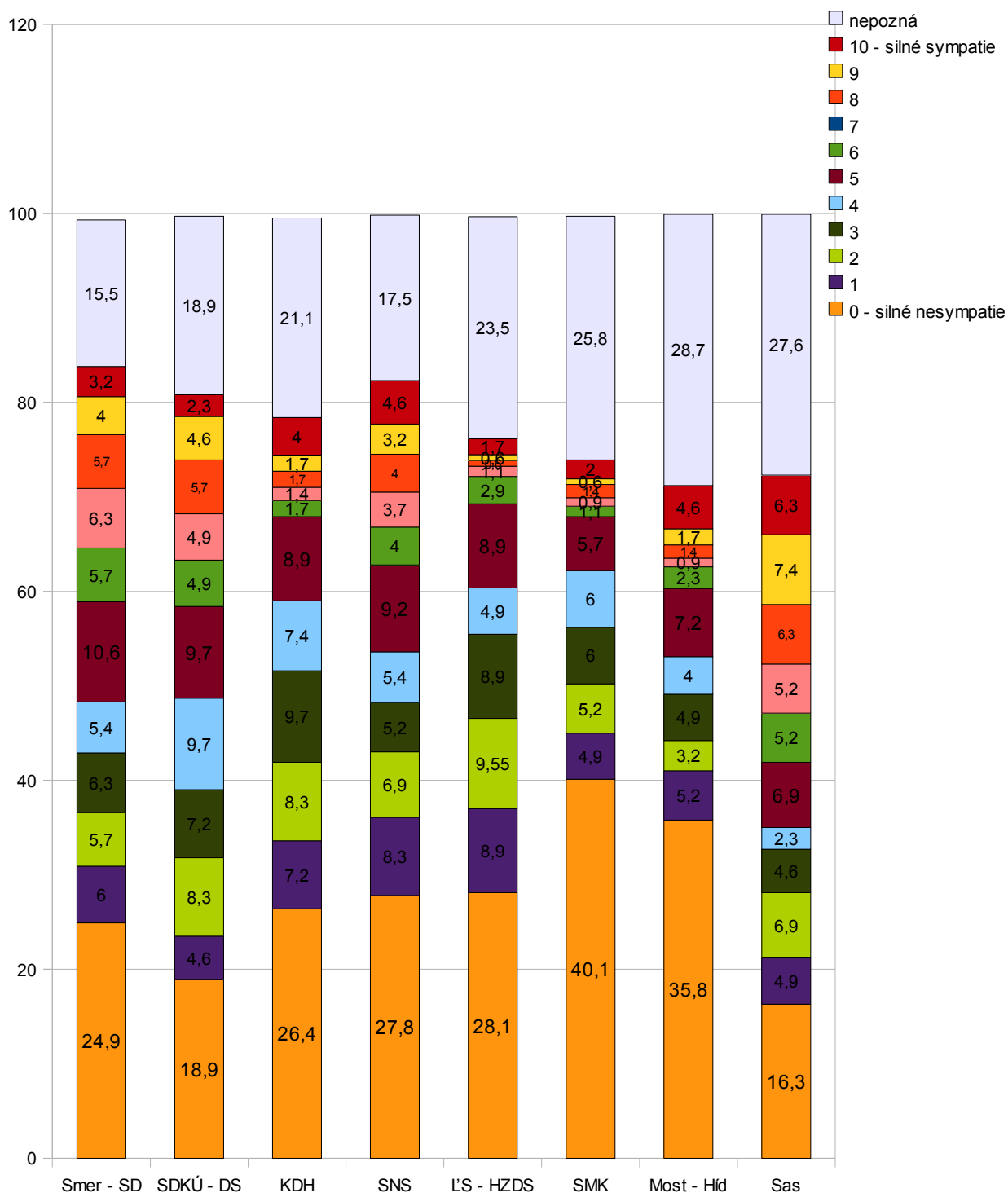
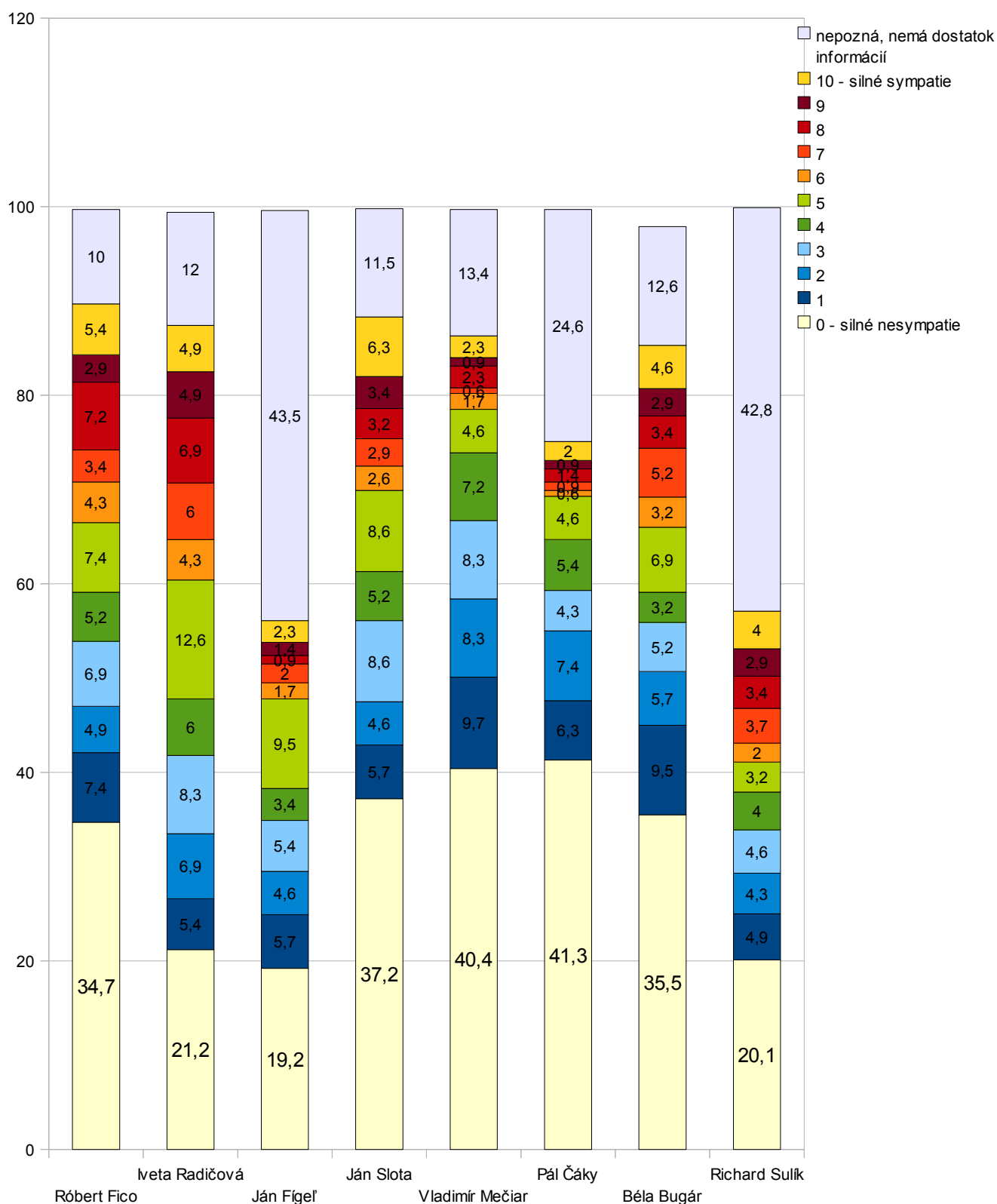

Schéma č. 35: (Ne) sympatie stredoškólkov Trnavského kraja k jednotlivým politickým lídrov (predstaviteľom politických strán kandidujúc v NR SR 2010).

Výsledok bol veľmi prekvapivý predovšetkým u politického a volebného lídra neparlamentnej strany SaS, kde sa dala očakávať väčšia informovanosť vo vzťahu k mladým ľuďom, predovšetkým ich mobilizáciou cez nové médiá, hlavne sociálne siete. U ostatných politických predstaviteľoch pôsobiacich dlhodobejšie na politickej scéne dotazovaní študenti využili možnosť odpovede „nepoznám, nemám dostatok informácií“ v minimálnej miere – v priemere od 10 % - 24,6 %. Z toho môžeme usúdiť, že provovoliči sledujú politické a spoločenské dianie v krajine a zaujímajú sa, či hodnotia jednotlivých politických lídrov na základe ich činností a aktivít. Pri porovnaní miery (ne) sympatií k politickým stranám a politickým predstaviteľom nie sú viditeľné výrazné rozdiely s výnimkou politickej strany KDH a jej lídra (porovnaj schéma č. 24 a č. 25).

Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že miera personalizácie politických strán u prvovoličov je na rovnakej úrovni ako u ostatných skupín spoločnosti. Prvovoliči hodnotia politické strany predovšetkým na základe aktivít a činnosti ich politických lídrov a ich dlhodobého pôsobenia na politickej scéne. Výskum taktiež zaznamenal, že pri vyjadrení (ne) sympatií k politickým stranám a politickým lídrom sú v prevažnej miere stredoškóľáci výraznejšie kritickí ako dotazované stredoškóľáčky.

Pri analýze a následnom porovnaní miery (ne) sympatie k politickým stranám z pohľadu študentov navštevujúcich rôzne typy škôl, boli zaznamenané výrazné rozdiely. Možnosť označenia politickej strany za silno nesympatickú využili vo väčšej miere študenti navštevujúci stredné odborné školy. Najviac nesympatické označili strany zastupujúce prevažne maďarskú menšinu, v prípade SMK sa tak vyjadrilo až 52,9 % a v prípade politickej strany Most – Híd 50 % stredoškóľakov SOŠ-P. Dotazovaní gymnazisti ako silno nesympatické politické strany označili ĽS – HZDS – 33,3 % a SMK – 36,9%. U študentov navštevujúc SOŠ-R prevažovali v možnosti „silno nesympatická“ politické strany SNS – 33,1 % a politická strana SMK – 28,2 %.

Na opačnom kraji – silné sympatie výsledky výskumu zaznamenali výrazne nižší výber ako pri zaradení politických strán do skupiny nesympatických. Študenti SOŠ-P považujú za silno sympatické politické strany SNS – 7,1 % a SaS – 8,6 %. Politická strana SaS sa taktiež umiestnila na prvom mieste vo vzťahu k silným sympatiám u gymnazistov, sympatizuje s ňou 6% respondentov. V poradí druhá politická strana, ku ktorej gymnazisti prejavujú silné sympatie, je SNS, a to v 4,8 %. Zaujímavý výsledok bol zaznamenaný u študentov navštevujúc SOŠ-R, ktorý uviedli pre nich za silno sympatické strany prezentujúce prevažne záujmy maďarskej menšiny. Ako silno sympatickú stredoškóľáci označili SMK v 5,6 % a politickú stranu Most – Híd v 12,1 %. Môžeme sa domnievať, že je to predovšetkým ovplyvnené sídlom jednotlivých stredných škôl (Sereď, Veľký Meder, Trnava, s výnimkou Skalice a Hlohovca).

Pri vzájomnou porovnaní miery (ne) sympatií u študentov z rôznych typov stredných škôl vo vzťahu k jednotlivým lídrom (volebným lídrom) politickým strán neboli až také výrazné rozdiely. Gymnazisti a študenti stredných škôl za silno nesympatické považujú politických (volebných) lídrov SNS a ĽS – HZDS. Líder SNS Ján Slota je silno nesympatický najmä v očiach gymnazistov až v 46,4 % a u študentov SOŠ-R v 39,5 %.

Líder ĽS – HZDS Vladimír Mečiar má silne nesympatie u gymnazistov v 44 % a študentov stredných škôl v 35,9 %. Daného lídra považujú aj študenti navštevujúci SOŠ-P za silno nesympatického, a to v 40,7 %. U nich však prevládajú vyššie nesympatie k politickému (volebnému) lídrovi SMK Pálovi Čákymu (50,7 %)

Na opačnom póle silných sympatií výskum zaznamenal taktiež zhodu vo viacerých prípadoch. Bývalého premiéra politickej strany Smer – SD Róberta Fica považujú za silno sympatického študenti navštevujúci stredné odborné školy. Títo študenti zo SOŠ-P uviedli, že je silno sympatický v 7,9% a študenti SOŠ-R v 4,8 %. Taktiež väčšina dotazovaných študentov považuje kontroverzného politika Jána Slotu za silno sympatického a to 11,4 % študentov zo SOŠ-P a 4,8 % gymnazistov, naopak študenti SOŠ-R volebného a politického lídra SNS považujú za silno sympatického len v 1,6%. Rovnaké percento dosiahnuté u gymnazistov politickým lídrom SNS bolo zaznamenané aj pri politických (volebných) lídroch politických strán SDKÚ – DS, KDH, SaS. Volebný líder politickej strany Most – Híd Béla Bugár získal najviac sympatií u študentov navštevujúcich stredné školy – 9,7%.

ZÁVER

Realizovaný výskum priniesol viacero pohľadov na úrovne politickej a občianskej participácie prvovoličov v rámci Trnavského regiónu. Potvrdilo sa, že vzniká výrazná polarizácia pri vytváraní politickej identity a politickej orientácie medzi prvovoličmi. Aj napriek nepísanému pravidlu, ktoré potvrdzovali ostatné výskumy, kedy prvovoliči v rámci politickej škály ľavica – stred – pravica častejšie volili stredovú neutrálnu pozíciu, výskum prvovoličov v rámci Trnavského kraja zaznamenal postupné vyprázdňovanie stredovej pozície a presun na obidva póly, a to najmä presu ku krajným pozíciám v rámci politickej škály.

Politická aktivita prvovoličov stredných škôl je taktiež z pohľadu rôznych jej úrovní rozdielna. Študenti vo všeobecnosti sú veľmi apatickí k politike a ku fungovaniu demokracii v krajine, no aj napriek tomu sú schopní prostredníctvom nadobudnutých informácií vybudovať si individuálny názor na konkrétnu politickú stranu a politického lídra. Taktiež sú si vedomí toho, do akej miery môže ich (ne) účasť vo voľbách ovplyvniť budúce smerovanie krajiny.

STRUČNÉ ZÁVERY VÝSKUMU

1. Prvovoliči a ich (ne) aktívna participácia

1.1 DEMOKRACIA A POLITIKA OČAMI ŠTUDENTOV

Výskum potvrdil výsledky ostatných výskumov mapujúcich politickú a občiansku participáciu. Negatívny postoj, či až apatia vo vzťahu k politike je výrazná aj u prvovoličov Trnavského kraja. Až 80 % prvovoličov uviedlo, že sa o politiku nezaujíma, či len trochu. Daná apatia sa prejavila aj pri nasledujúcej otázke ohľadom (ne) spokojnosti s fungovaním demokracie v krajine, kedy 70 % dotazovaných stredoškôľakov vyjadrilo nespokojnosť.

Dokreslenie celkového obrazu, ako študenti vnímajú fungovanie demokracie, vykresľuje ich kritický pohľad na aktuálny stav, v ktorom sa Slovenská republika pred parlamentnými voľbami nachádzala. Z tohto výskumu tak vyplýva, že študenti aj napriek výraznej apatii k politike a k fungovaniu demokracie sú schopní a ochotní sledovať či prijímať informácie vysielajúce z občianskej a politickej spoločnosti. Inými slovami povedané, svoju participáciu vyjadrujú cez negatívne postoje vo vzťahu spoločnosti a politickému systému. Preto je dôležité do budúcnosti merať aj dané činitele a pretaviť ich do tzv. negatívneho hlasovania, a to nielen v rámci volieb, ale taktiež aj do aktuálnej situácie v politickej a občianskej spoločnosti.

V záujme zvyšovania aktívnej participácie prvovoličov na demokratických procedúrach, a to nielen v rámci volebného procesu, vyžadujú tieto výsledky - hodnotenia

študentov pozornosť. Predovšetkým z toho dôvodu, že je nutné zvyšovať dôveru a aktivizáciu mladých ľudí vo vzťahu k občianskej a politickej spoločnosti ako nastupujúcej mladej generácie.

Vo všeobecnosti výskum zaznamenal aj určitú mieru optimizmu študentov vo vzťahu k aktívnej participácii v rámci občianskej a politickej spoločnosti. Hodnotenia ukázali, že študenti sú si vedomí a majú dostatočné informácie o sile a vplyve občanov v rámci spoločenského a politického systému. Inými slovami povedané, uvedomujú si, že každý hlas potenciálneho voliča a to nielen v rámci volebného procesu dokáže ovplyvniť – zmeniť fungovanie a smerovanie krajiny.

1.2 EURÓPSKA IDENTITA PRVOVOLIČOV

Výskum prvovoličov Trnavského kraja zaznamenal výrazné rozdiely v pohľade na (ne) spokojnosť s fungovaním demokracie v Slovenskej republike a (ne) záujem o politiku v nej oproti pohľadu na Európsku úniu a jej smerovanie. Prvovoliči sú optimistickejší pri nahliadnutí na danú medzinárodnú organizáciu. Výskum zaznamenal, že stredoškóiaci nie sú negatívne zameraní, či apatickí vo vzťahu k Európskej únii, avšak to automaticky neznamená, že vlastnia dostatok informácií o jej fungovaní či smerovaní. Výsledky výskumu zaznamenali, že vyše polovica stredoškóakov sa nevie zaradiť do jednej z hlavných skupín vo vzťahu k prehlbovaniu Únie – euro-optimisti vs. euroskeptici, čo predovšetkým vychádza z absencie dostatočných informácií o danej terminológii. Aj napriek vyššie uvedenému konštatovaniu, výskum zaznamenal, že v rámci trnavského regiónu sa rysuje až 3/5 väčšina prvovoličov, ktorí prejavujú pozitívne sympatie voči Európskej únii, čo je dostatočná výzva na prácu v oblasti aktívnej participácie a občianstva s danou vzorkou.

Vo všeobecnosti z výsledkov výskumu vyplýva, že študenti nie sú negatívne zameraní proti Európskej únii. To však automaticky neznamená, že majú dostatočné množstvo informácií o jej fungovaní, smerovaní, ako to dokazuje vyše polovica, pri neschopnosti sa zaradiť medzi euroskeptikov alebo euro-optimistov.

2. Politická orientácia študentov stredných škôl

Výskum prvovoličov Trnavského kraja zaznamenal, že študenti stredných škôl pri zaradení na politickú škálu vo vzťahu ku svojej politickej orientácie sa prevažne zaraďujú do stredovej – neutrálnej pozície, v rámci ktorej väčšina zastane do konca svojho života. Výskum však zaznamenal akési vyprázdňovanie stredovej – neutrálnej pozície a presúvanie sa z umiernených (neutrálnych) pozícií smerom ku krajným pólom pozdĺž politickej osi. Inými slovami, prvovoliči sa rovnomerne polarizujú na oboch koncoch pólov.

Výskum taktiež zaznamenal, že pravicová orientácia je výraznejšie zastúpená oproti ľavicovej, a to hlavne u stredoškóľákov (mužov) a u študentov navštevujúcich gymnáziá.

3. Diskusia o politike

3.1 DISKUSIA O POLITIKE S RODIČMI A PRIATEĽMI

Základy aktívnej participácie na veciach verejných, v rámci občianskej spoločnosti či politického systému začínajú už samotnou výchovou v rámci rodiny, ako aj vplyvom svojich najbližších, priateľov a pod.

Výskum prvovoličov Trnavského kraja zaznamenal, že diskusie o politike v rámci rodiny a priateľského kruhu u prvovoličov existujú, či už vo väčšej, alebo menšej miere. Taktiež výskum zaznamenal, že stredoškóľáci (muži) diskutujú so svojimi rodičmi a priateľmi častejšie o politike ako dotazované stredoškóľáčky. Taktiež výskum zaznamenal, že gymnazisti častejšie diskutujú so svojimi rodičmi a priateľmi o politike.

3.2 VEDOMOSTI PRVOVOLIČOV O VOĽBE SVOJICH RODIČOV

Vo výsledkoch výskumu z pohľadu informovanosti stredoškóľákov na otázku, akú stranu sa chystá ísť voliť Váš otec / Vaša matka, sme zaznamenali výraznejšie rozdiely. Stredoškóľáci majú prevažne viac informácií o tom, či sa chystá k voľbám a akú konkrétnu stranu bude voliť ich matka, v porovnaní s otcom.

4. Sledovanie politických udalostí

Výsledky výskumu prvovoličov Trnavského kraja zaznamenali, že vo všeobecnosti študenti stredných škôl veľmi aktívne sleduje politické udalostí prostredníctvom médií. Len necelých 20 % stredoškóľákov uviedlo, že politické udalosti nesleduje vôbec. Najčastejšie využívané médiá na sledovanie politických udalostí podľa výskumu sú noviny a televízne noviny. V kombinácii s rôznymi inými alternatívami ich uviedlo necelých 75 % dotazovaných stredoškóľákov. Pri porovnaní miery sledovanosti politických udalostí vo vzťahu k rodovému zaradeniu, stredoškóľáci sa výraznejšie zaujímajú o politiku a častejšie sledujú politické udalosti v médiách oproti stredoškóľáčkam.

Výskum sa taktiež zamerl na sledovanie volebných kampaní, keďže dotazník sa realizoval ešte pred parlamentnými voľbami - 12. júna 2010. Aj napriek enormnej politickej a občianskej aktivite rôznych subjektov v rámci tohto obdobia respondenti len sporadicky sledovali volebné kampane jednotlivých politických strán. Výraznejšie rozdiely boli merateľné

z pohľadu rodového zaradenia, kedy stredoškólači aktívnejšie sledovali kampane oproti stredoškólačkám, to isté sa potvrdilo aj z pohľadu typov škôl, kde gymnazisti aktívnejšie sledovali volebné kampane.

5. Volebné správanie prvovoličov

5.2 VOLEBNÉ SPRÁVANIE (PRVO) VOLIČOV TRNAVSKÉHO KRAJA

Výskum prvovoličov Trnavského kraja zaznamenal aj napriek výraznej apatii k politike a nespokojnosti s fungovaním demokracie v krajine, že viac ako 50 % prvovoličov avizovalo svoju účasť v parlamentných voľbách 12. júna 2010. Ich hlavným motívom voľby bol program a smerovanie politickej strany, ako aj snaha o určitú zmenu v rámci občianskej a politickej spoločnosti. Aj napriek vyššej pripravenosti zúčastniť sa volieb u prvovoličov výskum poukázal na to, že 29,5 % respondentov bolo pri voľbe politickej strany nerozhodných.

5.3 VPLYV EDUKAČNÉHO PROCESU NA VOLEBNÉ SPRÁVANIE PRVOVOLIČOV

Na (ne) účasť vo volebnom procese ako jeden z indikátorov pôsobí vzdelanie prvovoličov, respektíve vychádzajúc z výskumnej vzorky - typ školy, ktorú prvovoliči navštevujú. Výsledky výskumu avizovali, že gymnazisti sa chystajú pristúpiť k volebným urnám oproti študentom ostatných stredných škôl vo vyššej miere. Avšak práve gymnazisti podľa výsledkov vykazovali najvyššiu mieru nerozhodnosti pridelenia svojho hlasu konkrétnej politickej strane, oproti už stabilným rozhodnutiach študentov stredných odborných škôl.

Pri dopytovaní študentov gymnázií, riešiteľ ako aj študenti zaznamenali, že vyučujúci sa dostatočne venujú aktuálnemu daniu v politicko – spoločenskej sfére, a to najmä v študijnom predmete občianska náuka (príklady gymnáziá v Trnave, ako aj gymnáziá v Hlohovci). V rámci tohto študijného predmetu sa snažili zahrnúť viacero politicko – spoločenských tém, ako napríklad predvolebné kampane, analýza politických strán, či elementárne právo každého voliča občianskej spoločnosti – právo voľby.

5.4 ETNICKÁ DIMENZIA A JEJ VPLYV NA VOLEBNÉ SPRÁVANIE PRVOVOLIČOV

Volebné správanie voličov podľa výsledkov výskumu bolo ovplyvnené aj trvalým bydliskom stredoškólačov, respektíve výskum sa zamerával len na okresy v rámci Trnavského kraja. Potvrdili sa výsledky ostatných volieb v rámci kraja, výrazná mobilizácia a účasť voličov, vrátane prvovoličov bola viditeľná predovšetkým v okresoch, kde prevládala alebo mala rovnaké zastúpenie maďarská menšina (okres Dunajská streda a okres Galanta).

5.5 VOLEBNÉ SPRÁVANIE PRVOVOLIČOV Z POHLĀDU RODOVÉHO ZARADENIE

Z pohľadu rodového zaradenia výskum zaznamenal výraznejšiu politickú aktivitu a ochotu pristúpiť k volebným urnám u stredoškólkov (mužov) ako u stredoškólkóvk. U respondentiek sa prejavila výrazná apatia. Ich ochotu k pristúpiť k voľbám ovplyvňovali predovšetkým ich rodičia a medzi hlavné motívy uvádzali predovšetkým voľby menšieho zla.

5.6 INTERNET A VOLEBNÉ SPRÁVANIE PRVOVOLIČOV

Jednou z úlohou výskumu bolo taktiež monitorovanie a zisťovanie zdrojov, subjektov, alebo procesov, ktoré môže viesť ku zvyšovaniu aktívnej občianskej a politickej participácii prvovoličov. Jedným z možných nástrojov sú nové digitálne nástroje, masovo – komunikačné médiá. Trend nárastu vplyvu daných médií potvrdili aj výsledky výskumu, kedy na otázku možnosti voľby do NR SR sa priklonila výrazná väčšina stredoškólkov – či už s jasným stanoviskom alebo menej rozhodným.

Preto v záujme zvyšovania aktívnej participácie a občianstva mladej generácie, je potrebné nasledovať a využívať moderné masovo – komunikačné a technologické nástroje, s ktorými sa mladí ľudia skôr stotožnia ako s tradičnými formami aktivizácie v rámci spoločnosti. Môžeme konštatovať, že schopnosť permanentne využívať nové technológie – nové médiá zaraďujeme v súčasnosti medzi najväčšie výzvy v oblasti aktivizácie a participácie mladých ľudí vo vzťahu k spoločnosti a politickému systému.

6. Prvovoliči a politické strany

Výsledky výskumu prvovoličov potvrdili, že aj napriek avizujúcej rastúcej účasti vo voľbách do NR SR 12. júna 2010, len malá skupina prvovoličov sa cíti byť blízko ku konkrétnej politickej strane, a len 60 % respondentov sa cíti byť niektorej strane bližšie ako k ostatným politickým stranám.

6.1 PRVOVOLIČI A VÝBER RELEVANTNEJ POLITICKEJ STRANY

Výsledky zaznamenali, že prvovoliči, ktorí avizovali viac – menej svoju účasť vo voľbách, skoro až 45 % z nich nevedelo uviesť konkrétnu politickú stranu, ktorej by dali svoj hlas. Taktiež sa potvrdila skutočnosť, že výrazná väčšina prvovoličov nepatrí k nerozhodným, čo sa týka výberu konkrétnej politickej strany, nakoľko len 20 % z dotazovaných uvažovalo o výbere inej politickej strany. V porovnaní s výsledkami výskumu, kedy sa mali voliči vyjadriť,

ktorú politickú stranu by nikdy nevolili, len 2,9 % bolo toho názoru, že neexistuje žiadna politická strana, ktorú by nevolili. Potvrdila sa skutočnosť, že vo všeobecnosti prvovoliči zastávajú stabilný názor ohľadom voľby určitej politickej strany, ktorý formujú dlhodobejšie. Inými slovami povedané nerozhodnosť u prvovoličov je potláčaná do úzadia.

6.2 PERSONALIZÁCIA POLITICKÝCH STRÁN U PRVOVOLIČOV

Z hľadiska miery (ne) sympatií k politickým stranám a politickým lídrom výsledky výskumu potvrdili významné posilnenie miery ne-sympatií k jednotlivým politickým stranám a ich predstaviteľom. Môžeme tak konštatovať, že prvovoliči v Trnavskom kraji sú vo väčšej miere veľmi kritickí k jednotlivým volebným lídrom (stranám). Pri otázke ohľadom (ne) sympatií k jednotlivým politickým predstaviteľom sa väčšina respondentov priklonila v rámci škály od 0 po 10 k spodným číslam reprezentujúc nesympatie (škála 0 – 4). Inými slovami povedané v priemere 50% respondentov prechováva k jednotlivým politickým predstaviteľom nesympatie.

Výskum taktiež zaznamenal nedostatočnú informovanosť o jednotlivých politických lídroch, respektíve ich dovedajšie – krátke pôsobenie do (domácej) politickej scény. Prvovoliči pri porovnávaní s ostatnými politickými lídrami uvádzali častejšie odpovede – neviem, nemám dostatočné informácie.

ODPORÚČANIA VÝSKUMU

- podporovať programy formálneho a neformálneho vzdelávania k aktívnej občianskej a politickej participácii v edukačnom procese;
- podporovať projekty alebo aktivity k vytváraniu určitých diskusných fór pre mládež zaoberajúcich sa občianskou participáciou, aktuálnymi udalosťami v občianskej a politickej sfére,
- zvážiť zaradenie študijného predmetu do osnov stredných škôl, ktorého cieľom by malo byť učenie mladých ľudí o právach a povinnostiach v demokratickom štáte, o demokratických procedúrach a využívaní svojho občianskeho práva vo všetkých sférach politického a spoločenského života;
- podporovať aktívnejšie využívanie nových technológií na všetkých úrovniach samospráv s cieľom zvýšenia politickej aktivity mladých ľudí,
- zvážiť zavedenie tzv. e-voting, ako určitú alternatívnu formu k súčasnej;
- zvážiť vybudovanie určitých kooperačných sietí medzi jednotlivými strednými školami s cieľom pozdvihnutia občianskej a politickej participácie mladých ľudí, nielen na

národnej, ale aj regionálnej a lokálnej úrovni, prostredníctvom vypracovania projektov súvisiacich s danou témou;

- zvážiť vybudovanie určitých kooperačných sietí medzi strednými školami a (ne) štátnymi inštitúciami s cieľom pozdvihnutia občianskej a politickej participácie mladých ľudí, nielen na národnej ale aj regionálnej a lokálnej úrovni, prostredníctvom vypracovania projektov súvisiacich s danou témou;

Vybrané ukazovatele – metodické vysvetlivky

Stredné školy sú gymnázia, stredné odborné školy a konzervatóriá, poskytujúce žiakom stredné odborné vzdelanie, úplné stredné vzdelanie, úplné stredné odborné vzdelanie a vyššie odborné vzdelanie a pripravujú ich na výkon povolání a činností v národnom hospodárstve, správe, kultúre, umení a v ostatných oblastiach života; pripravujú žiakov aj na štúdium na vysokých školách - univerzitách.

Gymnázium je všeobecno-vzdelávacia, vnútorne diferencovaná stredná škola, ktorá pripravuje žiakov vo štvorročnom, v päťročnom alebo v osemročnom vzdelávacom programe a poskytuje úplné stredné všeobecné vzdelanie podľa zákona č. 245/2008, Z.z. § 16 ods. 4 písm. c). Vzdelávacie programy gymnázia sú zamerané predovšetkým na prípravu pre štúdium na vysokých školách - univerzitách, môžu pripravovať aj na výkon niektorých činností vo verejnej správe, kultúre a športe.

Stredná odborná škola je vnútorne diferencovaná stredná škola, ktorá pripravuje žiakov v najmenej dvojročnom a najviac päťročnom vzdelávacom programe príslušného odboru vzdelávania. Vzdelávacie programy strednej odbornej školy sú zamerané predovšetkým na výkon povolání a odborných činností v národnom hospodárstve, zdravotníctve, verejnej správe, kultúre, umení a v ostatných oblastiach a môžu pripravovať aj na ďalšie štúdium. Stredné odborné školy poskytujúce vzdelanie na výkon povolání a odborných činností sa členia na typy. Stredná odborná škola zabezpečuje žiakom teoretické vyučovanie a praktické vyučovanie. Ak stredná odborná škola zabezpečuje žiakom len teoretické vyučovanie, žiaci absolvujú praktické vyučovanie v stredisku praktického vyučovania alebo pracovisku praktického vyučovania. Podľa nového zákona č. 245/2008, Z.z., združená stredná škola, stredné odborné učilište a učilište zriadené podľa doterajších predpisov je strednou odbornou školou. Z tohto dôvodu všetky údaje o združených stredných školách, stredných odborných učilišti a učilišti sú zahrnuté do údajov stredných odborných škôl.

V rámci Trnavského kraja práve vyššie spomínané stredné odborné školy, po zmene zákona v roku 2008, sú stredné odborné školy – príspevkové, na rozdiel od ostatných stredných odborných škôl (ako obchodných akadémií, zdravotných škôl a pod.), ktoré sú zaradené do rozpočtových škôl.